

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: «Австралійсько-американське військове партнерство як елемент системи безпеки в АТР (2011-2018 рр.)»

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.02918
спеціальності: 291 міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії
освітньої програми: країнознавство

Єфіменко Марія Сергіївна

Керівник: доцент кафедри всесвітньої історії та
міжнародних відносин, доцент, к.і.н.

_____ А.В. Омельченко

підпис

Рецензент: доцент кафедри всесвітньої історії та
міжнародних відносин, доцент, к.і.н.

_____ С.С. Черкасов

підпис

Запоріжжя
2019 рік

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Історичний факультет

Кафедра всесвітньої історії та міжнародних відносин

Освітній рівень: магістр

Напрямок підготовки: 291 міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Освітня програма: країнознавство

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Завідувачка кафебри
всесвітньої історії та
міжнародних відносин
Маклюк О.М.**

« _____ » _____ 2019 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ**

Єфіменко Марії Сергіївни

1. Тема роботи: Австралійсько-американське військове партнерство як елемент системи безпеки в АТР (2011-2018 рр.), керівник роботи: к.і.н., доцент Омельченко А.В., затверджений наказом вищого навчального закладу №655-с від 6 травня 2019 року.
2. Строк подання студентом роботи: 28 грудня 2019 р.
3. Вихідні дані до роботи: Australia-US defense relation. URL: <https://usa.embassy.gov.au/defence-cooperation>; Memorandum of understanding between the secretariat of the ASEAN. URL: <https://asean.org/wp-content/uploads/images/ASEAN-SCO-MOU.pdf> Курнишова Ю.В. Проблеми формування регіональної системи безпеки в Азіатсько–Тихоокеанському регіоні. *Стратегічні пріоритети*. 2011. №4(21). С. 3– 9; Wesley M. The rich tradition of Australian realism. *Australian Journal of Politics and History*. 2009. Vol. 55, N 3. P. 24–33.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): проаналізувати стан наукової розробки та джерельної бази дослідження; відслідкувати сучасні проблеми регіональної безпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні; охарактеризувати архітектуру регіональної безпеки в АТР; розглянути регіональні виклики які загрожують безпеці Австралії;

виокремити особливості військового співробітництва Австралії та США; окреслити перспективи розвитку відносин Австралійського Союзу та США в контексті забезпечення регіональної безпеки.

5. Перелік графічного матеріалу: фотографії з двосторонніх зустрічей політичних лідерів Австралійського Союзу та США; розміщення стратегічно важливих військових об'єктів США на території АТР.

6. Консультації розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Омельченко А.В., доцент	20.02.2019	20.02.2019
Розділ 1	Омельченко А.В., доцент	18.03.2019	18.03.2019
Розділ 2	Омельченко А.В., доцент	30.04.2019	30.04.2019
Розділ 3	Омельченко А.В., доцент	18.09.2019	18.09.2019
Висновки	Омельченко А.В., доцент	29.11.2019	29.11.2019

7. Дата видачі завдання: 10 лютого 2019 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вивчення проблеми, опрацювання джерел та наукової літератури	Листопад, грудень 2018 р.	<i>виконано</i>
2.	Написання вступу	Лютий 2019 р.	<i>виконано</i>
3.	Написання першого розділу	Березень 2019 р.	<i>виконано</i>
4.	Написання другого розділу	Квітень 2019 р.	<i>виконано</i>
5.	Написання третього розділу	Вересень 2019 р.	<i>виконано</i>
6.	Написання висновків	Листопад 2019 р.	<i>виконано</i>

Студент _____ М.С. Єфіменко

Керівник роботи _____ А.В. Омельченко

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ С.С. Черкасов

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота складається з 87 сторінок, містить 32 монографії і статті, 4 додатки.

Категорії та поняття, що найчастіше зустрічаються у роботі: австралійсько-американське військове партнерство, безпекові механізми, Азіатсько-Тихоокеанський регіон, зовнішні загрози.

Об'єкт дослідження – система регіональної безпеки Азіатсько-Тихоокеанського регіону.

Предмет дослідження – військове партнерство Австралійського Союзу та США 2011-2018 рр., як елемент системи безпеки в АТР.

Наукова новизна виходить з того, що проблема не ставала об'єктом окремого дослідження у вітчизняній історіографії; відсутні комплексні праці з дослідження військового партнерства Австралійського Союзу та США, як елементу безпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні в період з 2011-2018 рр.

Висновки. Азіатсько-Тихоокеанський регіон – один з економічних та геополітичних центрів тяжіння у світі. Хоч більша частина держав регіону, декларують пріоритетність дипломатичних методів ведення переговорів, заперечуючи військове втручання, напруження між країнами донині існують і через це, питання регіональної безпеки й досі залишається актуальним.

Аналіз наявних проблем безпеки в АТР демонструє, що існує загроза дестабілізації регіону та перетворення його на потенційну загрозу міжнародній безпеці. Причиною цього є суперництво між провідними країнами світу за лідируючі позиції в регіоні та територіальні суперечки між державами, які тривають протягом довгого періоду й досі залишаються невирішеними. Проблеми морського піратства, тероризму та наркоторгівлі також безпосередньо впливають на стабільність та безпеку в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Тому розбудова дієвої архітектури безпеки АТР є питанням, вирішенням якого треба зайнятись негайно.

Наявність декількох регіональних лідерів в межах АТР ускладнює створення єдиного механізму вирішення нагальних питань регіону. В умовах

конкуренції великих держав за першість в АТР, створити дієві інституції стає все важче. В регіоні функціонують декілька організацій, в яких не спостерігається чітка позиція певної країни-лідера. Діяльність цих утворень спрямована на всебічне співробітництво між країнами АТР та сприяють їхній інтеграції. Проте, в умовах конкуренції та боротьби за регіональне лідерство між провідними державами, практично неможливо створити систему колективної безпеки, яка б гарантувала організовані дії держав АТР у відповідь на потенційні загрози.

Оскільки стабільна ситуація в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні безпосередньо впливає на розвиток Австралії, держава долучається до вирішення нагальних безпекових проблем регіону. Австралійський Союз претендує на лідерство серед країн Океанії та залишає за собою вплив на забезпечення стабільності в цьому субрегіоні. Країна долучається до співпраці з різноманітними установами, які націлені на боротьбу з тероризмом, піратством та наркоторгівлею в межах АТР. Проте, коли мова йде про ефективне вирішення безпекових проблеми та забезпечення безпеки в АТР, військове партнерство Австралійського Союзу з США все ще важливе. Між Канберрою та Вашингтоном було створено механізми, які допомагають розвитку співпраці у військовій сфері. Головна цінність Австралії для США полягає в тому, що вона забезпечує військову присутність Сполучених Штатів на своїй території, що, в свою чергу, збільшує їхню впливовість в АТР. Вашингтон гарантує захист Канберрі і є гарантом її безпекової стабільності. Проте, цілком логічно, що в таких умовах підвищується залежність Австралії від будь-яких змін безпекової політики США, що збільшує її вразливість перед існуючими безпековими загрозами в АТР.

В умовах конкуренції між США та КНР, цілком ймовірно, що АТР чекає поділ на два блоки. В таких умовах, всім країнам доведеться зробити вибір та прийняти сторону одну з лідируючих країн. Вибір уряду Австралії буде залежати від гарантій які надасть кожна з країн. Зокрема, сьогодні Канберрі зручно балансувати між Вашингтоном та Пекіном, проте в умовах біполярності,

уряд Австралії вже не зможе лавіювати між обома країнами. В безпековому плані австралійський істеблішмент схиляється до співпраці з США, проте з приходом до влади Трампа та зміни його безпекової політики, Австралія вже не може повністю покладатися на Сполучені Штати, як гарант безпеки.

У випадку, якщо Австралія прийме сторону КНР, процвітання економічної співпраці – гарантоване, одна під сумнів вже ставить безпекова стабільність як Австралійського Союзу, так і АТР. Тісна співпраця між США та КНР є найоптимальнішим розвитком подій в АТР. При таких умовах очікується створення додаткових механізмів, які будуть спрямовані на інтеграцію між США та КНР до якої долучатимуться і інші країни АТР, зокрема Австралія.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	7
1.1. Стан наукової розробки проблеми.....	7
1.2. Джерельна база дослідження	10
1.3. Методологія дослідження.....	12
РОЗДІЛ 2. МЕХАНІЗМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В АТР	15
2.1. Сучасні проблеми регіональної безпеки в АТР	15
2.2. Архітектура регіональної безпеки в АТР	22
2.3. Австралія перед викликами регіональної безпеки в АТР	33
РОЗДІЛ 3. ВІЙСЬКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО АВСТРАЛІЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА США В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ В АТР	42
3.1. Особливості військового співробітництва Австралії та США	42
3.2. Перспективи розвитку відносин Австралійського Союзу та США в контексті забезпечення регіональної безпеки	52
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	69
ДОДАТКИ	83

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- АНЗЮС – воєнний союз 3-х держав: Австралії, Нової Зеландії та США
- АРФ – Регіональний форум АСЕАН
- АСЕАН – Асоціація держав Південно-Східної Азії
- АТЕС – Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво
- АТР – Азіатсько-Тихоокеанський регіон
- АТРСБ – Азіатсько-Тихоокеанська Рада Співробітництва з Безпеки
- АУСМІН – форум консультацій міністрів закордонних справ та оборони Австралійського Союзу та США
- ВМФ – Військово-Морський Флот
- ВПС – Військово-повітряні сили
- ВПТТП – Всеохоплююче прогресивне Транстихоокеанське партнерство
- ВРЕП – Регіональне всеохоплююче економічне партнерство
- ЗС – Збройні сили
- ТНК – Транснаціональні корпорації
- ТТП – Транстихоокеанське партнерство
- ФПА – Федеральна поліція Австралії
- ФТО – Форум Тихоокеанських островів
- ШОС – Шанхайська організація співробітництва

ВСТУП

Актуальність теми. XXI ст. часто характеризують, як «азіатський період», оскільки політичні та економічні інтереси держав світу зміщуються саме в Азіатсько-Тихоокеанський регіон. Варто зазначити, що регіон відноситься до найбільш динамічних за рівнем економічного розвитку. Переважна більшість країн АТР перебувають у стані значного економічного зростання. Також даний регіон став полем у змаганні між США та КНР за світове лідерство. Зростання військово-політичної та економічної потужності КНР та спроби США стримувати її регіональне лідерство створюють нові вогнища напруженості, які згодом можуть перерости в збройний конфлікт. Несподіване загострення міжнародних відносин на території Азіатсько-Тихоокеанського регіону, може вплинути на стабільність у всьому світі.

Австралійський Союз відіграє провідну роль в розвитку Азіатсько-Тихоокеанського регіону та займає одну з лідируючих позицій. За останні роки Австралія стала активним світовим актором, і її стратегічне становище набуло великого значення. Австралія розвивається швидкими темпами і складає конкуренцію іншим країнам навіть за межами АТР.

США претендують на роль світового лідера та приймають активну участь у міжнародних та регіональних організаціях, що лише збільшує вагу цієї країни на політичній арені та в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Виходячи з цього, Австралійський Союз та США вбачають необхідність в розвитку двостороннього співробітництва. Співпраця між Австралією та США, як світових лідерів, може вплинути не лише на відносини між двома державами, але й змінити розвиток міждержавного партнерства у цілому регіоні, і навіть у світі. Співпраця цих країн може стати гарантом безпеки в АТР, що безпосередньо вплине на стабільність на світовій арені. США та Австралія поділяють стратегічні інтереси в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні та тісно співпрацюють задля просування своїх цілей та

завдань. Обидві країни можуть виступати стримуючою силою для безпекових загроз які здатні дестабілізувати ситуацію в регіоні. Вважаємо доцільним прослідкувати еволюцію та напрямки військового партнерства між Австралійським Союзом та США в період 2011-2018 рр.

Метою даної роботи є дослідження ролі військового партнерства Австралії та США в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні у 2011-2018 рр.

Поставлена мета передбачає розгляд і вирішення низки **науково-дослідницьких завдань:**

1. проаналізувати стан наукової розробки та джерельної бази дослідження;
2. відслідкувати сучасні проблеми регіональної безпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні;
3. охарактеризувати архітектуру регіональної безпеки в АТР;
4. розглянути регіональні виклики які загрожують безпеці Австралії;
5. виокремити особливості військового співробітництва Австралії та США;
6. окреслити перспективи розвитку відносин Австралійського Союзу та США в контексті забезпечення регіональної безпеки.

Об'єкт дослідження – система регіональної безпеки Азіатсько-Тихоокеанського регіону.

Предмет дослідження – військове партнерство Австралійського Союзу та США в 2011-2018 рр. як елемент системи безпеки в АТР.

Хронологічні межі дослідження – 2011-2018 рр. Нижньою хронологічною межею дослідження є 2011 р., коли президентом США Бараком Обамою було оголошено про «стратегічне відновлення» пріоритетів зовнішньої політики США в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Верхня хронологічна межа – 2018 р. – обумовлена тим, що в цей період Австралійський союз та США відзначали «100 років партнерства», саме під час цієї кампанії був підписаний Меморандум про взаєморозуміння як символ продовження подальшого співробітництва між двома країнами.

Територіальні межі – територія Азіатсько-Тихоокеанського регіону та США.

Наукова новизна виходить з того, що проблема не ставала об'єктом окремого дослідження у вітчизняній історіографії; відсутні комплексні праці з дослідження військового партнерства Австралійського Союзу та США, як елементу безпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні в період з 2011-2018 рр. Авторка вперше окреслила перспективи розвитку відносин Австралійського Союзу та США в контексті забезпечення безпеки в АТР.

Теоретичне значення. На основі великого обсягу проаналізованого матеріалу можливе подальше вдосконалення теоретичних принципів, що стосуються австралійсько-американських відносин у військовій сфері як елементу системи безпеки в АТР.

Практичне значення. Матеріал роботи може використовуватись у курсах та спецкурсах з дослідження австралійсько-американських відносин та системи безпеки в АТР. Висновки, зроблені під час дослідження, можуть бути корисними як для державних, так і для приватних організацій нашої країни, залучених до розробки військово-політичної концепції, оскільки розуміння специфіки безпекових відносин у Азіатсько-Тихоокеанському регіоні та досвід боротьби з регіональними загрозами, може допомогти у формуванні дієвих механізмів безпеки в Україні.

Структура роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, восьми підрозділів, висновків, практичної частини, списку використаних джерел та літератури. Загальний обсяг роботи складає 87 сторінок, з них 70 основного тексту.

РОЗДІЛ 1

СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Стан наукової розробки теми

Проводячи аналіз наукових робіт з обраної теми, варто зазначити, що питання австралійсько-американського військового партнерства як елементу системи безпеки в АТР в 2011-2018 рр. необхідно віднести до мало опрацьованих тем. Варто зазначити, що проблема військового партнерства Австралійського Союзу та США є малодослідженою українськими науковцями. В Україні функціонує Інститут сходознавства ім. А.Ю. Кримського НАН України, який займається дослідженням Азіатсько-Тихоокеанського регіону, проте обране питання не розглядалося як окремий аспект дослідження. Зі зростанням ролі АТР у світі, Україна починає проявляти інтерес до поглиблення співробітництва з країнами регіону, однак на сучасному етапі зацікавленість обмежується економічною складовою. Поки австралійсько-американське військово-партнерство в АТР не відповідає інтересам України, тому наразі в українській історіографії відсутні комплексні роботи з обраної теми.

Окремо треба відмітити праці австралійських та американських вчених які значно ширше розкрили аспекти військового партнерства США та Австралії в АТР. Однак, навіть в їхніх роботах австралійсько-американське партнерство досить рідко розкривається як окреме явище. В працях австралійських науковців значна роль відокремлюється місцю КНР в зовнішній політиці Австралії, американські вчені приділяють більше уваги співробітництву з Японією та Південною Кореєю, або ж китайському та північнокорейському впливу на безпекову ситуацію в АТР.

Важливий внесок у вивчення питання австралійсько-американського військового партнерства як елементу безпеки в АТР в 2011-2018 рр. зробили

аналітики Австралійського інституту стратегічної політики. Важливе місце в розробці обраної теми варто відвести роботам експерта з регіональної та оборонної політики Австралії П. Дженнінгса. У своїх працях автор приділяв увагу ролі Австралії в АТР, факторам які загрожують безпеці країни та потенційним напрямом співпраці, в тому числі і з США [113;114;115]. У роботі «Ставлення США до Азіатсько-Тихоокеанського регіону: австралійська перспектива» автор розкриває значення політичного курсу Обама для австралійсько-американських відносин в АТР, зокрема і у військовій сфері [115]. Австралійський науковець М. Уеслі також багато уваги приділяв дослідженням партнерства Австралії та США. Уеслі дав оцінку стратегічним австралійським традиціям в зовнішній політиці АТР, важливості поглиблення відносин між країнами та пріоритетність інтересів. У своїх роботах автор часто звертається до результатів дослідження, які були проведені Інститутом Лоуї, і в яких демонструється відношення громадськості до співпраці між Австралійським Союзом та США [125]. Роботи вищезгаданих авторів заслуговують на ретельне вивчення, оскільки містять багато цікавих думок і спостережень, що безпосередньо стосуються теми дипломної роботи.

Серед американських вчених, які також займались питанням військового партнерства Австралії та США варто виокремити роботи Ч. Еделя. У його роботах було розкрито широку концептуалізацію критичної безпеки, яка охоплювала як деконструктивні, так і реконструктивні підходи відносно питань системи безпеки в АТР. У працях автора було окреслено зону американських інтересів в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні та зацікавленість Вашингтону в поглибленні австралійсько-американського військового партнерства. Однак в роботах Еделя мало сказано про військове партнерство Австралії та США через призму забезпечення безпеки в АТР. В дослідженнях науковця переважно прослідковується перетин інтересів США, КНР та Японії, як країн, які змагаються за лідерство в АТР та безпосередньо впливають на безпекову ситуацію в регіоні [31;32].

Австралійсько-американське військове партнерство як елемент системи безпеки в АТР в 2011-2018 рр. не розглядалося як окремий аспект дослідження серед українських та російських науковців. Роботи вчених переважно розкривають загальні проблеми системи безпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні і приділяють незначну роль австралійсько-американському військовому партнерству. Так, зокрема, питання визначальних факторів та проблем регіональної системи безпеки АТР досліджувала Ю.В. Курнишова. В своїх роботах дослідниця розкривала питання співробітництва провідних країн та організацій в АТР, їхній вплив на формування безпекової системи регіону. Наводячи конкретні приклади, Курнишова виокремила останні тенденції у розвитку системи безпеки в АТР та спрогнозувала подальше формування всеохоплюючого, багатостороннього партнерства в цій сфері та можливі перешкоди, які виникнуть у найближчій перспективі [99].

Варто зазначити, що Китаю відводять важливу роль у формуванні системи безпеки в АТР. Вплив КНР на політику Австралії в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні досліджував С.О. Белей. Його робота присвячена конкуренції між двома країнами у сфері безпеки. Автор зазначив, в чому проявляються потенційні загрози та виклики, пов'язані зі зростанням китайського впливу в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні [94]. В.О. Кіктенко також досліджував особливості геополітичного зростання і сучасний економічний розвиток КНР як важливу складову в безпековій системі АТР. В своїх роботах дослідник показав, що геоекономічні дії КНР, такі як інвестиції, торгівля, грошова-кредитна політика та різноманітні інфраструктурні проекти направлені на закріплення своїх позицій та посилення впливу на країни в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні [97]. В кожній з вищеперлічених робіт, мова переважно йдеться про різні складові, які впливають на формування безпеки в АТР. Однак в жодній роботі майже не згадувалось про військове партнерство Австралії та США, та його безпосередній вплив на безпеку в регіоні.

Таким чином, аналіз наукової розробки теми демонструє недостатню кількість матеріалів, які б в повній мірі розкривали питання австралійсько-американського військового партнерства, як елементу системи безпеки в АТР 2011-2018 рр. Наразі існує невеликий кластер експертів які розкривають це питання як окремий елемент. Серед робіт українських науковців відсутні узагальнюючі дослідження відносин австралійсько-американського військового партнерства в 2011-2018 рр. як цілісного історичного явища. Тому на сьогодні існує потреба в комплексному вивченні цієї теми.

1.2. Джерельна база дослідження

Характер джерельної бази обумовлено метою і завданнями, а також специфікою обраного дослідження. Оскільки обрана тема належить до кола малодосліджених серед вітчизняних науковців, в роботі використано та опрацьовано велику кількість іноземних джерел. Розглянемо кожен з типів джерел детальніше.

До **законодавчих джерел**, які використовувались авторкою відносяться публічно-правові акти, які були підписані у ході зустрічей міністрів Австралії та США. Вагоме місце серед них займають законодавчі та нормативні документи органів влади обох держав [26]. Також були опрацьовані нормативно-правові акти існуючих безпекових механізмів АТР, зокрема, «Спільна декларація міністрів оборони АСЕАН про сприяння оборонному співробітництву 2016 р.» [44], «Угода з запровадження зони вільної торгівлі в Азіатсько-Тихоокеанського регіону в рамках АТЕС» [27], «Угода країн-учасниць ФТО про поглиблення відносин» [60]. Укладені угоди встановлювали основу для правових норм майбутніх договорів в сфері безпеки, зокрема, і визначали характер взаємовідносин між урядами країн. Використані в роботі договори, містяться на офіційних сайтах Урядів Австралії та США [34;37], Міністерств оборони обох країн [14;39], а також офіційних сайтах організацій, в рамках яких поглиблюється співпраця Австралії та США в АТР.

До **актових джерел** варто віднести двосторонні угоди між Австралійським Союзом та США 2011-2018 рр., зокрема, Білу книгу оборони Австралії [28] та Мемурандум про взаєморозуміння [49], які допомогли зрозуміти характер та напрямки військової співпраці між двома країнами, а також тенденцію їхнього розвитку.

Діловодні матеріали, що розкривають цю проблему, представлені комплексом джерел до яких відносяться документи, що виникли в процесі діяльності державних та дипломатичних установ Австралійського Союзу та США, і спрямовані на закріплення та розвиток відносин між ними.

Щоб відслідкувати прогрес розвитку відносин, особливості та напрями співпраці між двома країнами за різні періоди в роботі використовувались **статистичні дані**, зокрема, дані з питань сфери безпеки які опубліковані у щорічних звітах Австралійського бюро статистики [13]. Також в роботі вказані результати громадських опитувань, котрі проводились Інститутом Лоуї [47].

Серед **матеріалів періодичних видань**, опрацьованих авторкою роботи, були видання «The Economist» [80] та «The Australian» [76], «The Diplomat» [79], які надали можливість ознайомитись з новинами, вагомими подіями та аналітикою міжнародних відносин Австралійського Союзу та США.

В цій роботі були використані **візуальні джерела**, до яких можна віднести: *фотографії*, які були зроблені під час дипломатичних зустрічей політичних лідерів Австралійського Союзу та США, на яких відображено процес підписання важливих договорів та укладання угод починаючи з 2011 р. [3;4;60;81]; карикатури, котрі досить часто ЗМІ Австралійського Союзу використовують в статтях [9;18]. Малюнки не лише влучно передають основну думку статей, але й в цілому змальовують образ США, який сформувався в країні. Офіційні сайти ABC News, The World News, CGTN, CNN та Національного архіву Австралії містять задовільну кількість *відео-джерел*, які були використані в цій роботі. У відеоматеріалах міститься інформація про історію відносин Австралійського Союзу та США, інтерв'ю лідерів країн, думки та прогнози аналітиків, процес проведення нарад та підписання

договорів, а також певні деталі та умови укладених домовленостей між країнами [63].

Вважаємо, що наявна джерельна база дала можливість досить глибоко проаналізувати військове партнерство Австралійського Союзу та США як елемент системи безпеки АТР у 2011-2018 рр. та об'єктивно відобразити досліджувану тему.

1.3. Методи дослідження

Важливу роль у процесі написання дипломної роботи відіграли методи, які були використанні для всебічного опрацювання питання австралійсько-американського військового партнерства, як елементу системи безпеки в АТР. Багатоаспектність та складність проблематики роботи зумовили методологію дослідження, що базується на загальнонаукових **принципах пізнання**:

Принцип об'єктивності, який передбачає розгляд історичної реальності в цілому, не залежно від бажань, та установок суб'єкта, вивчення явища в його різноманітності. Цей принцип можливо реалізувати через комплексний аналіз широкого кола письмових джерел різних видів, співставлення яких сприяло здійсненню всебічного розгляду проблеми формування військового партнерства між Австралійським Союзом та США і бачення об'єктивної картини природи історичних фактів та процесів.

Керуючись *принципом багатфакторності*, який формується з необхідності врахування всього комплексу факторів, що впливали на формування військового партнерства Австралійського Союзу та США (серед яких суб'єктивні, об'єктивні, геополітичні та регіональні, політичні, економічні та військові принципи), авторка отримала комплексне бачення особливостей австралійсько-американського військового партнерства як елементу системи безпеки в АТР.

Враховуючи також *принцип всебічності*, що виходить з необхідності виявлення внутрішніх та зовнішніх взаємозв'язків предмета дослідження, у

роботі були зроблені спроби виявити трансформації відносин між Австралійським Союзом та США за 2012-2018 рр.

Зазначені принципи реалізувалися в роботі через застосування **загальнонаукових методів дослідження**. Серед методів, на які спиралася авторка при написанні роботи, були наступні методи теоретичного дослідження: методи сходження від абстрактного до конкретного та від конкретного до абстрактного з використанням загальних прийомів аналізу та синтезу, а також методу порівняння та аналітичного узагальнення.

Використовуючи метод *аналізу*, що полягає в розчленуванні обраного об'єкта на складові елементи, кожен з яких розглядається окремо як частина цілого, було досліджено австралійсько-американське військове партнерство шляхом розбору його на складові елементи, характерні ознаки та властивості. За допомогою *синтезу*, який передбачає об'єднання наявного знання про предмет (яке вже отримане в процесі аналізу) в одне ціле, вдалось зібрати ціле з функційних частин та сформулювати розуміння впливу військової співпраці Австралії та США на стабільність в АТР.

Враховуючи принцип *порівняння*, що виходить з необхідності встановлення схожих та відмінних явищ обраного предмету, у роботі виокремлювались аспекти австралійської та американської зовнішньої політики, їх схожі та відмінні напрямки. За допомогою *аналітичного узагальнення*, який передбачає виділення загальних ознак та властивостей певного класу об'єктів та перехід від одиничного до особливого та загального, було виділено характерні ознаки австралійсько-американського військового партнерства та важливість такої співпраці як для Австралії та США, так і для Азіатсько-Тихоокеанського регіону.

Прогнозуюча частина дипломної роботи реалізувалась через застосування методів екстраполяції та ідеалізації.

За допомогою методу *екстраполяції* відбувається перенесення якісних характеристик з минулого і сучасного на майбутнє. Прогнозуючі сценарії розвитку австралійсько-американського військового партнерства, цей метод

допоміг скласти потенційні сценарії розвитку співробітництва Австралії та США, виходячи з сучасного стану відносин.

Керуючись принципом *ідеалізації*, за допомогою якого створюються поняття ідеалізованих об'єктів, було сформовано найоптимальніші умови для формування відносин між країнами в АТР які позитивно впливатимуть на розвиток австралійсько-американського військового партнерства та забезпечення безпеки в регіоні.

Підсумовуючи слід зазначати, що опрацювання широкої джерельної бази, та застосування методів наукового дослідження, дозволили авторці з достатньою мірою об'єктивності вивчити формування, реалізацію та розвиток військового партнерства Австралії та США, як елементу системи безпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні у 2011-2018 рр.

РОЗДІЛ 2

МЕХАНІЗМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В АТР

2.1 Сучасні проблеми регіональної безпеки в АТР

Азіатсько-Тихоокеанський регіон є одним з економічних та геополітичних центрів тяжіння у світі. Регіон рясніє політичним, економічним, етнічним та релігійним різноманіттям, конфлікти між країнами донині існують, але погляди держав на їх врегулювання та питання безпеки суттєво відрізняються. Серйозні зміни в безпековому середовищі Азіатсько-Тихоокеанського регіону ще не відбулися, тому питання регіональної безпеки й досі залишається актуальним.

Формування системи безпеки в АТР відбувається в рамках історичних, політичних, економічних і культурних особливостей регіону. В першу чергу, варто згадати про те, що досвід міжнародних відносин країн регіону, заснований на двосторонніх договорах і угодах. Ці контакти і домовленості, мають більше значення в порівнянні з багатостороннім партнерством учасників.

Потрібно відзначити і те, що більша частина держав регіону, декларують пріоритетність дипломатичних методів ведення переговорів, заперечуючи військове втручання. Намагаючись не вдаватися до ескалації конфліктів при вирішенні суперечок, країни АТР постійно ведуть переговори і прагнуть прийти до компромісу з того чи іншого територіального питання, відстоюючи свої інтереси. Також варто відзначити, що деякі учасники зберігають прихильність до поглиблення відносин з провідними державами регіону, і через це, формування балансу сил і зовнішньополітичних векторів навколо АТР залишається за Китаєм, Японією та США, – які визначають траєкторію розвитку подій в регіоні. Проте, значний вплив на безпековий вектор регіону також має Австралія, КНДР та Південна Корея [56].

Політична обстановка в АТР характеризується динамізмом, нерівномірністю розвитку, політичною та економічною нестабільністю. Одним

3

каталізаторів таких тенденцій стає повернення в регіон суперництва двох світових держав, цього разу у вигляді протистояння США та КНР. Цілі Вашингтона та Пекіна в АТР досить зрозумілі: США мають намір зберегти статус наддержави, проектуючи свою силу на регіон, Китай прагне здобути світову першість. Історично їхні взаємовідносини будувалися на конфлікті інтересів, а не на стратегічно взаємовигідних сферах співробітництва. Найбільш актуальною зоною зіткнення інтересів залишається ситуація на Корейському півострові, а також протиріччя навколо прибережної зони Китайських морів. Китай прагне забезпечити безпеку берегової лінії, захистити власні інтереси в Південно-Китайському морі і зміцнити свій вплив на Тайвані і Корейському півострові, проте це підвищує ризик зіткнення з інтересами США в АТР. Поворот зовнішньополітичного курсу Вашингтону з 2011 р. в напрямку АТР пояснюється бажанням США зміцнити вплив в регіоні з одного боку, а з іншого, послабити зростаючу міць Китаю [17].

Для США зростання сили Китаю має свої позитивні ефекти щодо позицій Сполучених Штатів в АТР. Це робить можливим військову присутність і співпрацю з країнами регіону, а також збереження союзників в ньому та можливість придбання нових стратегічних партнерів. Агресивна політика Китаю з метою домінування в АТР є позитивним фактором для США. Вашингтон має певні переваги від сучасної китайської зовнішньої політики, а саме: зміцнення військового союзу з Південною Кореєю, збереження військово-морської військової бази США в Японії та поглиблення відносин з Індією, В'єтнамом, Індонезією і Філіппінами. Однак варто враховувати, що хороші позиції США в цьому регіоні визначаються надією країн, які побоюються зростаючого впливу Китаю, в те, що США здатні підтримувати безпеку і стабільність в АТР.

Одним із пріоритетних напрямків зовнішньої політики Китаю в АТР є зміцнення військової та економічної присутності в регіоні. Військова модернізація КНР покликана гарантувати добробут і процвітання країни, а

також захист від можливої конфронтації з країнами АТР. Проте більшість сусідів КНР в АТР побоюються посилення країни, вважаючи зміцнення військової могутності Китаю прямою загрозою власної національної безпеки [13].

Другий напрямок зовнішньої політики Китаю є зміцнення економічного впливу в АТР. Цей напрям вимагає використовувати механізми регіональної інтеграції для посилення економічних взаємозв'язків Китаю з країнами регіону. Однак на цьому шляху з'являються дві істотних перешкоди: небажання країн регіону брати участь в економічній інтеграції з КНР, оскільки кінцевим результатом може стати економічна залежність країн від Китаю, а також участь в регіональних інтеграційних процесах США.

У міру того як Китай набував все більшого економічного впливу в регіоні, росли і політичні амбіції країни. Збільшення політичної і військової активності Китаю не могло бути проігноровано Сполученими Штатами. Одночасно з економічним підйомом Китаю, сформувалось підґрунтя для економічної конкуренції з США. Особливий інтерес уряд КНР проявляє до покращення співробітництва з такими провідними країнами регіону як Австралія, В'єтнам, Філіппіни та Індонезія. Китайський уряд використовує переважно економічні важелі для досягнення політичних цілей, надаючи фінансову допомогу країнам регіону. Інвестуючи в їх економіки, китайський уряд домагається підтримки з боку цих країн у різних політичних питаннях. До економічних методів ведення зовнішньої політики Китаю в АТР можна віднести: прямі інвестиції, позики та фінансову допомогу. Проте, поступово китайська політика в цих країнах, починає сприйматися, як експансіоністська. Така ситуація, дала можливість США знову спробувати повернути колишні позиції в регіоні [17].

Одним з важливих інструментів впливу США в регіоні є налагодження та розширення військової кооперації з ключовими країнами регіону, а також інвестиції в військову інфраструктуру цих держав. Проте протистояти

зростаючому впливу Китаю, використовуючи тільки військові механізми, неможливо. Ключовим вектором економічної співпраці США в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні мала стати угода про Транстихоокеанське партнерство, яку уряд Обама почав просувати з 2015 р. Багато експертів сприйняли створення ТТП як спробу США стримати зростання впливу Китаю в регіоні, проте 2017 р. Дональд Трамп, ухвалив рішення про вихід з цієї угоди [78]. Політичні опоненти Трампа і ряд експертів побоюються, що вихід США з партнерства посилить позиції Китаю в регіоні. В умовах жорстокої конкуренції за лідерство в АТР початок локальної холодної війни між США та КНР стає все більш реальним. Наслідки регіональної холодної війни можуть спричинити поділ на два несумісних між собою блоки і це стане найактуальнішою проблемою у регіоні.

Актуальним питанням військової стабільності в АТР залишається зростаюча міць Китаю, тобто активна модернізація його збройних сил. КНР вже здатна кинути виклик США в багатьох військових сферах. Китай щорічно збільшує свій оборонний бюджет. Витрати КНР на цю статтю бюджету значно зросли за останні кілька років. На 2018 рік витрати Китаю на оборону склали \$250 млрд., це другий показник в світі після Сполучених Штатів [19]. Америка втрачає військову перевагу в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, її здатність підтримувати прийнятний баланс сил виглядає все більш сумнівно. В останні роки в офіційних документах США Китай, разом з Росією, фігурує в списку основних військових загроз. Побоювання Вашингтона пов'язані з масштабною реформою китайської армії, яка супроводжується значним посиленням ядерних сил, авіації, ВМС, а також зростанням можливостей в космічному просторі. Китайські системи протидії вторгненню підірвали здатність США до проекції сили в АТР, що послабило довіру до гарантій безпеки, які Сполучені Штати дають своїм союзникам в регіоні [66]. Зміцнення військово-політичного потенціалу Китаю має все більш виразний вплив на динаміку розвитку і співвідношення сил як на регіональному, так і на світовому рівні.

До проблеми Азіатсько-Тихоокеанського регіону, яка має глобальне значення, також можна віднести зближення Росії та Китаю, яке потенційно може об'єднати їх в єдиний блок. В боротьбі з тиском з боку США Китаю потрібна держава, з якою можна вступити в тісну співпрацю для формування надійного стратегічного тилу, і цілком очевидно, що це Росія. Директор одного з інститутів Академії суспільних наук КНР Сунь Чжуанчжі назвав дії Америки, включаючи санкції проти Росії і торгову війну проти КНР, гальмом для співпраці Москви і Пекіна. В таких умовах, вважає він, країнам варто «не просто підтримувати один одного окремими акціями, а мати цілий механізм спільного збалансованого реагування на зовнішні виклики» [17]. Росія і Китай не приховують того, що координують не тільки міжнародну політику, а й дії у військовій сфері. Ряд спільних військових програм, в тому числі навчання двох флотів у Тихому океані, не лишають сумнівів, що війська відпрацьовують взаємодію в протистоянні загальному ворогу, так само як і в тому, що ймовірним противником Пекін і Москва вважають США.

Сьогодні російсько-китайське співробітництво переживає справжній розквіт. Співпраця Москви і Пекіна в сфері протиракетної оборони набуває особливого значення, оскільки відбувається на тлі зростаючих протиріч з Вашингтоном. Зближення Москви і Пекіна в військово-технічній та оборонній сфері викликає занепокоєння союзників США в АТР. Міністерство оборони Японії підкреслює, що саме КНР представляє основну небезпеку поблизу японських кордонів. Крім того, Токіо висловлює побоювання щодо зміцнення співпраці Москви і Пекіна і активізації збройних сил Росії на Далекому Сході [24].

Якщо китайсько-російське військове партнерство продовжить розвиватися такими ж темпами, у світовій геополітиці відбудуться глобальні зміни. В Азіатсько-Тихоокеанському регіоні буде кинуте виклик системі альянсів орієнтованих на США. Можна стверджувати, що попередження Бжезинського про те, що найнебезпечнішим сценарієм для безпеки США буде

коаліція Китаю і Росії, швидко стає геополітичним фактом. Але в сучасних реаліях, коаліція Пекіна та Москви є загрозою, яка виходить далеко за межі АТР.

Ядерна програма КНДР також є одним з найважливіших питань стабільності в АТР. Ця програма здатна дестабілізувати ситуацію в АТР та спричинити військовий конфлікт на Корейському півострові, або гонку ядерних озброєнь в регіоні. Північна Корея притримується позиції ядерного озброєння як гарантії збереження режиму, що існує в країні, оскільки гарантії які дає уряд США – не надійні. Зростаюча військова міць Північної Кореї наражає на небезпеку прилеглі країни. Перш за все це стосується Південної Кореї і Японії, над територією якої пролетіли деякі з випробовуваних ракет КНДР. Окремої уваги заслуговує ситуація навколо військової бази США на Гуамі. Своїми випробуваннями корейці продемонстрували, що при необхідності готові нанести удар по острову. Якщо це трапиться, справа може дійти до війни із застосуванням ядерної зброї. Саме тому так важливо вирішити корейський криза шляхом мирних переговорів [8].

Хоча у КНДР дотримуються позиції, що ядерна зброя гарантовано протидіє потенційному втручанням ззовні, не можна гарантувати і того, що ядерна зброя не буде використана Пхеньяном в наступальних цілях. Північнокорейське ядерне питання має досить відчутний вплив на безпеку в АТР. Ймовірно, що існування ядерної програми КНДР може спровокувати збройний конфлікт між США та Північною Кореєю. Загроза розповсюдження ядерної зброї також може загостритись у випадку активної розробки ядерної програми.

До зон підвищеної конфліктності, які дестабілюють ситуацію в регіоні також варто віднести територіальні суперечки між Японією та Республікою Корея за територіальну приналежність групи островів в Японському морі; Японією та Китаєм через проблеми проведення кордонів в Східно-Китайському морі та приналежності островів архіпелагу Сенкаку (Дяоюйдао); конфлікт між

Китаєм і В'єтнамом навколо Парасельських островів і островів архіпелагу Спратлі; Японією та Росією з приводу приналежності Курильських островів; урядами Пекіна і Тайбея через питання незалежності Тайваню. Існуючі територіальні суперечки в АТР – це лише частковий вияв важливішої гри провідних держав за вплив в регіоні, де жодна зі сторін не може поступитись. Конфлікти, які розгортаються в цьому регіоні, мають серйозний дестабілізуючий вплив на безпекову ситуацію в АТР, причому не тільки у військово-політичному, але й у цілому ряді інших аспектів.

На сучасному етапі розвитку АТР серед актуальних викликів безпеці регіону варто виділити діяльність терористичних угруповань, а також проблему наркобізнесу. Загроза тероризму і внутрішніх збройних конфліктів для АТР пов'язана зі збереженням високого конфліктного потенціалу в ряді країн регіону. Він обумовлюється діяльністю кількох терористичних організацій транснаціонального характеру («Джемаа Ісламія», «Кумпулан Муджахеддин», «Абу Саяф»), а також низкою внутрішніх, переважно етноконфесійних за своїм характером конфліктів, в рамках яких повстанцями активно використовуються диверсійно-терористичні методи боротьби. Гострою проблемою залишається повернення в АТР терористів, які отримали бойовий досвід у Сирії та Іраку. Вони представляють готовий контингент для поповнення місцевих терористичних осередків. До конфліктних вогнищ відноситься ситуація в Індонезії, Таїланді, на Філіппінах, а також в Сіньцзян-Уйгурському автономному районі КНР [19].

Ще однією загрозою стабільності в АТР є піратство. В Азіатсько-Тихоокеанському регіоні піратство характеризується тим, що більшість нападів відбувається в районах міжнародних проток – Малаккської та Сінгапурської (щорічно тут проходить понад 30 тис. морських суден, близько половини з них – танкери), а також в межах територіальних або архіпелажних вод Малайзії, Індонезії та Сінгапуру. Значне число нападів на судна здійснюється в районах зі

спірною юрисдикції, особливо в Південно-Китайському морі [35]. Від безпеки судноплавства в протоках і прилеглих акваторіях залежить товарообіг країн АТР.

Однією з регіональних проблем Азіатсько-Тихоокеанського регіону, яка загрожує стабільності є проблема наркоторгівлі. В регіоні знаходиться відомий зона наркотрафіку «Золотий трикутник» (М'янма, Таїланд, Лаос). АТР можна назвати центром наркобізнесу, оскільки він оточений нарkokільцем, який складається з ряду держав Азії та Латинської Америки. – виробників, постачальників та експортерів наркотичних препаратів. Це створює пряму загрозу як населенню регіону, так і нормальному функціонуванню діючим в ньому міжнародних структур [25].

Аналіз наявних проблем безпеки в АТР демонструє, що ситуація в регіоні невдовзі може перетворитися на потенційну загрозу міжнародній безпеці. Однією з головних причин є суперництво між США та КНР за першість АТР. Цілі Вашингтона та Пекіна в АТР досить зрозумілі: Сполучені Штати мають намір зберегти статус наддержави, проектуючи свою силу на регіон, Китай прагне здобути світову першість. Зростаючий вплив КНР та його зближення з Росією також є причиною, яка може загрожувати безпековому становищу в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Дестабілізуючи вплив на регіон мають ядерна програма КНРД та територіальні суперечки між державами, які тривають протягом довгого періоду й досі залишаються невирішеними. Проблеми морського піратства, тероризму та наркоторгівлі також безпосередньо впливають на стабільність та безпеку в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Тому нагальною потребою залишається розбудова дієвої архітектури регіональної безпеки.

2.2. Архітектура регіональної безпеки в АТР

Азіатсько-Тихоокеанський регіон зіштовхується з широким колом проблем в області безпеки та налічує складну мережу двосторонніх і

багатосторонніх організацій. В АТР немає єдиного регіонального безпекового механізму, однак функціонує кілька організацій сфери діяльності яких частково взаємодоповнюються. Деякі з них займаються виключно питаннями безпеки, інші ж розглядають і додаткові аспекти. Однак всі ці організації характеризуються слабким рівнем інституціоналізації.

Характерною особливістю сучасної обстановки в АТР є висока динаміка політичних і економічних процесів, що формують стійку тенденцію до перетворення регіону в надзвичайно важливий центр світової політики і економіки. З цілої низки показників цей рубіж вже досягнуто. Економічна та політична інтеграція успішно відбувається в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні на різних рівнях, але чітко організованих структур й досі не існує. Існуючі регіональні організації, переважно виступають в якості дискусійних форумів, які засновані на принципі консенсусу та мають обмежені повноваження. Скоординованих структур з підтримки безпеки в регіоні лише одиниці.

Наявність декількох регіональних лідерів в межах АТР ускладнює створення єдиного механізму вирішення нагальних питань регіону. В умовах конкуренції великих держав за першість в АТР, створити дієві інституції стає все важче. Такі країни як КНР, США та Японія намагаються зайняти першість в організаціях яких вони задіяні. Тому спостерігається тенденція створення декількох схожих за діяльністю об'єднань, але з лобіюванням американських, китайських чи, відповідно, японських інтересів. Тому цілком логічно, що в регіоні існує незначна меншість незалежних об'єднань, де б кооперація будувалась не лише в межах інтересів певної країни-лідера.

Провідні держави АТР традиційно не бажають поступатися частиною суверенітету на користь наднаціональних інститутів. Тому переважна більшість регіональних організацій виявлялися слабкими і залежними від консенсусного рішення, даючи необов'язкові до виконання рекомендації і налагоджуючи неформальні відносини між лідерами. Домінантою, яка визначає ситуацію в

регіоні, є цілеспрямована політика більшості держав на здійснення радикальних економічних перетворень, створення максимально сприятливих умов для себе на національному, регіональному та глобальному рівнях. Аналізуючи регіональні інтеграційні процеси в АТР варто зазначити, що в регіоні функціонують декілька організацій, в яких не спостерігається чітка позиція певної країни-лідера. Діяльність цих організацій спрямована на всебічне співробітництво між країнами АТР та сприяють їхній інтеграції.

Провідною економічною організацією регіону є АТЕС, яка відзначається багатосторонньою структурою діалогу та взаємодією з ключових питань лібералізації торгівлі, залучення інвестицій, економічного і технічного співробітництва [1]. Утворений 1989 р. форум Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва став одним з небагатьох регіональних об'єднань, де в якості центральної ланки виступила бізнес-сфера. Тому організація стала важливим елементом регіональної інтеграції країн АТР з питань економічного співробітництва.

Варто зазначити, що форум АТЕС – нетипова міжнародна регіональна організація, а фактично форум економік регіону, де провідна роль в інтеграційних процесах належить ТНК. Таким чином, АТЕС демонструє альтернативний варіант регіоналізації, де на перший план ставляться економічні інтереси та цілі інтеграції, а сам процес інтеграції відбувається не між державами, а між економіками. АТЕС часто піддається критиці за просування торгових угод, які обмежують національні і місцеві закони, що забезпечують трудові права, охорону навколишнього середовища та доступ до медичного обслуговування [30]. З точки зору самої організації, її метою є підвищення процвітання населення регіону [1], однак чи вдалося діяльності організації досягти чогось конкретного, залишається дискусійним питанням.

Інституційна структура АТЕС носить децентралізований характер. Умовно виділяють два рівня: політичний і робочий. Політичний рівень інституційної структури АТЕС включає зустрічі: лідерів країн, міністрів

закордонних справ, галузевих міністрів, консультативної ради АТЕС. Головна функція органів політичного рівня на подібних зустрічах – прийняття політичних рішень з окремих питань діяльності АТЕС.

Робочий рівень передбачає діяльність на основі затверджених робочих програм за окремими напрямками. За цю діяльність відповідають: Комітет з торгівлі та інвестицій; Комітет з питань бюджету та управління; Економічний комітет, а також численні підкомітети, та експертні групи [5].

В останні роки свого існування, ефективність форуму АТЕС зіштовхнулася з низкою проблем, пов'язаних з зіткненням інтересів США та КНР у регіоні. Країнам все рідше вдається дійти консенсусу через різновекторність поглядів, тож виникає потреба створення додаткових економічних механізмів в межах Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Відображенням цього стала ініціатива США зі створення організації Транстихоокеанського партнерства – зони вільної торгівлі і пересування капіталу. Це викликало негативну реакцію з боку китайського керівництва. Китай розцінив цей проект як такий, що зачіпає китайські економічні інтереси в АТР.

Однією з провідних безпекових організацій АТР є Азіатсько-Тихоокеанська Рада Співробітництва з Безпеки, діяльність якої спрямована на поліпшення регіонального співробітництва за допомогою консультування представників урядів, експертних спільнот і неурядових організацій країн АТР. Азіатсько-Тихоокеанська Рада Співробітництва з Безпеки впливає на регіональну політичну громадськість в сфері забезпечення безпеки. В рамках різних дослідницьких груп і конференцій ведеться активне обговорення поточних регіональних проблем безпеки і прогнозування нових загроз. Участь країн в заходах АТРСБ є цінною можливістю впливати на формування порядку денного і регіональний дискурс з питань регіональної безпеки.

Одним з останніх досягнень АТРСБ став прийнятий у червні 2018 р. меморандум №31 «Посилення охорони морського середовища в Азіатсько-

Тихоокеанському регіоні», в якому позначені поточні енергетичні проблеми регіону і викладені рекомендації щодо врегулювання ситуації, що склалася. Участь у заходах АТРСБ – це цінна можливість впливати на регіональний дискурс з питань регіональної безпеки. Однак, залежність від консенсусного рішення та відсутність необхідності виконання отриманих рекомендацій, значно сповільнюють роботу організації та зменшують її дієвість [14].

Ще одним багатостороннім регіональним утворенням, яке розраховане на інтеграцію переважної більшості країн в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні є АСЕАН. Організація виступає в ролі одного з системоутворюючих безпекових елементів АТР. Основні напрямки взаємодії країн визначаються на щорічних зустрічах міністрів закордонних справ АСЕАН. Цілями організації є: встановлення миру і стабільності в регіоні через прихильність принципам Статуту ООН; прискорення економічного, соціального і культурного розвитку країн-учасниць організації на основі співпраці і взаємодопомоги; підтримання взаємовигідного співробітництва з загальними і регіональними міжнародними організаціями, що мають схожі цілі. Сфера економічного співробітництва охоплює торгівлю і інвестиції; промисловість; продовольчі товари; сільське господарство і лісництво; фінанси і банківські послуги; транспорт і комунікації; мінеральні ресурси і електроенергію. За останні роки відбулося зростання ролі АСЕАН в міжнародній економічній кон'юктурі та посилення її впливу на регіональну і глобальну політику АТР. Крім того, що АСЕАН виконує інтеграційну функцію в регіоні, вона є майданчиком для діалогу найбільших гравців Азіатсько-Тихоокеанського регіону.

За весь період існування асоціації, лідери країн АСЕАН категорично відкидали можливість і бажаність її трансформації в військово-політичний блок. Основою для такої точки зору є набір об'єктивних причин: різний досвід участі збройних сил країн-членів АСЕАН в процесі досягнення національної незалежності; наявність взаємних територіально-прикордонних претензій між асеановськими партнерами; відсутність виробничо-технологічної бази

стандартизації та уніфікації озброєнь і військової техніки; розуміння того, що сукупний оборонний потенціал АСЕАН не здатний чинити серйозну протидію зовнішнім загрозам або прямим агресивним діям. З урахуванням перерахованих факторів, військове співробітництво в рамках АСЕАН набуло характеру переважно двосторонньої або тресторонньої взаємодії [38].

АСЕАН практикує так звану «дрібну інтеграцію», що має на меті розширення зони вільної торгівлі та залучення більшої кількості країн АТР в економічні інтеграційні процеси. Організація активно просуває цей процес шляхом створення зони вільної торгівлі з основними торговими партнерами у форматах «АСЕАН плюс» – «АСЕАН+1» (з партнерами по діалогу), «АСЕАН+3» (з Китаєм, Південною Кореєю, Японією) і Східноазійський саміт у форматі «АСЕАН+8» (за участю Австралії, Індії, Китаю, Нової Зеландії, Республіки Кореї, Росії, США і Японії).

Для інтеграційних процесів в АСЕАН характерно те, що держави-учасниці обережно та виважено підходять до питань створення наднаціональних інститутів. Підтвердженням цьому є декларування у всіх офіційних документах АСЕАН принципу невтручання у внутрішні справи держав-учасниць. Поставити АСЕАН в ряд успішних інтеграційних процесів в АТР дозволяє той факт, що, консолідуючи позиції держав-учасниць і виступаючи на міжнародній арені, організація сприяє планомірному та активному поглибленню інтеграційних процесів всередині блоку. АСЕАН інтенсивно розвиває економічне співробітництво і політичний діалог з регіональними, а також позарегіональними партнерами.

Проте навіть в рамках АСЕАН спостерігається зіткнення інтересів США та КНР. Експерти стверджують, що Китай веде приховану гру в рамках організації. Його головною метою виступає намір згуртувати країни регіону навколо Пекіна і запобігти їх співпраці зі Сполученими Штатами [38]. Так, зокрема, в ході саміту АСЕАН + 3 (Японія, Південна Корея, Китай) в листопаді 2011 р. В Дзябао, прем'єр Держради КНР, представив список пропозицій більш

тісної співпраці в рамках організації, а також ряд заходів для вдосконалення зони вільної торгівлі Китаю і країн АСЕАН. Також Китай запропонував виділити кредит в розмірі \$ 10 млрд. на фінансування інфраструктурних проектів [ ].

Необхідно відзначити, що політика Китаю в рамках АСЕАН являє собою певний прообраз тієї політики, яку КНР вибудовує з усіма країнами, що розвиваються. Китайська модель розвитку суспільства і економіки викликає надзвичайно жвавий інтерес тих країн, які ще остаточно не визначилися в своєму шляху розвитку. Ті цінності які КНР висунула в своїй моделі «гармонійного розвитку», зрозумілі і близькі країнам які лише недавно вступили на шлях економічного зростання, тому пропозиції Китаю з приводу інвестиційних вливань викликають жвавий інтерес [17].

З точки зору учасників організації, зацікавленість і участь США в регіональних справах є вкрай вигідною. Причина полягає в тому, що роль США як регіонального шерифа і гаранта безпеки дозволяє країнам-учасницям вибудовувати з Китаєм прагматичну економічну політику від імені організації, а не вести діалог один на один.

В рамках АСЕАН було створено додатковий багатосторонній механізм співпраці в сфері безпеки – Регіональний форум. Його діяльність спирається на наступні принципи: нейтралітет щодо питань безпеки інших країн; відмова від використання сили; мирне регулювання конфліктів, а в разі якщо протиріччя нерозв'язні, то спроба змінити напрямок, для того, щоб запобігти погіршення співпраці в інших областях; допомога в стримуванні втручання сторонніх держав [53].

За недовгий період часу до АРФ приєдналися провідні світові держави, обумовлюючи своє рішення кількома причинами: багатосторонній діалог дозволяє висловлювати власну думку, перебуваючи на однаковому рівні разом з іншими державами АСЕАН, що визначають порядок денний і не дозволяють будь-якій впливовій державі домінувати над іншими; оскільки форум носить

консультативний характер, об'єднуючи країн-учасниць на добровільній основі в неформальному діалозі, то прийняті рішення щодо гострих питань не мають юридичної сили; політика невтручання держав у справи інших країн дозволяє не зачіпати такі чутливі проблеми азіатських країн з демократизації і гуманізації.

АРФ є надійним майданчиком для здійснення багатостороннього діалогу з проблем безпеки в регіоні, але не для прийняття конкретних рішень. Велика кількість країн-учасниць; слабка організаційна структура; жорстка позиція політики невтручання у внутрішні справи інших країн; право кожної держави накласти вето, перешкоджаючи здійсненню рішення; відмінність стратегічних напрямків і пріоритетів провідних держав – перешкоджають ефективному здійсненню превентивної дипломатії. Оскільки АРФ працює під протекцією АСЕАН, безліч ключових питань приймається в ході закулісних угод, а не офіційних зустрічей. Проте, низький рівень інституалізації АСЕАН повністю влаштовує більшу частину країн-учасниць форуму, оскільки принцип рівності не дозволяє лише одній державі зайняти лідируючу позицію, тим самим порушуючи баланс нейтральності та рівноваги.

Деякі вчені стверджують, що за допомогою формування АРФ, АСЕАН намагається зосередити війська Сполучених Штатів на території регіону щоб запобігти виникненню нової холодної війни в регіоні. Крім того, створення АРФ було підсумком переходу принципів управління асоціації до нових основ взаємодії з іноземними партнерами в галузі зміцнення безпеки – від нейтралітету до відкритого регіоналізму [71].

Окрім вищеперелічених організацій, які керуються принципом рівності та нейтральності, існують й додаткові механізми, які також сприяють інституалізації країн АТР та впливають на безпекову ситуацію в регіоні. Проте їх головна відмінність – наявність лідируючої країни, яка визначає умови співпраці. Зокрема, одним з таких механізмів є АНЗЮС, який був утворений за ініціативою США. Декларованою метою об'єднання стало забезпечення

безпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Військова співдружність Австралії, Нової Зеландії та США була покликана координувати зусилля з колективної оборони в Тихому океані. Нині блок фактично не існує, членство Нової Зеландії у ньому призупинено. Однак, організація офіційно не була розпущеною [68].

Ще однією організацією, яку активно просували США є ТТП. До цього економічного об'єднання країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону увійшли 12 країн АТЕС, з високим рівнем економічного розвитку та інтеграції. Угода про створення стратегічного економічного партнерства Азіатсько-Тихоокеанського регіону була досягнута 2016 р. Як і більшість договорів про вільну торгівлю, ТТП було націлене на збільшення обсягів торгівлі між країнами-учасницями шляхом зниження тарифних і нетарифних бар'єрів при встановленні об'єктивних і вигідних умов для торгівлі [68].

У період президенства Обама проект ТТП став одним з ключових напрямків американської політики в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. З одного боку, він мав стати першим кроком на шляху формування зони вільної торгівлі в АТР, тим самим «давши нове життя» АТЕС і закріпивши вигідні стандарти і правила економічного співробітництва для американців. Поряд із збільшенням обсягів експорту договір мав на меті зміцнити відносини Вашингтона з ключовими гравцями в Південно-Східній Азії, одночасно підкреслюючи значення регіону для США і просуваючи там американські цінності.

Однак 2016 р. новообраний президент Д. Трамп ухвалив рішення про вихід США з ТТП, бо не вбачав переваг від співпраці в рамках цього партнерства. Однак Японії вдалося «врятувати» Транстихоокеанське партнерство переформовувавши його у Всеохоплююче прогресивне Транстихоокеанське партнерство у 2018 р та перейнявши на себе роль лідируючої країни. Країни-учасниці ВПТТП мають намір ліквідувати близько 95% тарифів на імпорт. Очікується, що найбільші переваги від реалізації

партнерства отримують: сільське господарство, рибальство, лісовий і деревообробний комплекси, сектор інформаційних технологій, хімічна промисловість, фінансові послуги країн-учасниць. Загалом, Всеохоплююче прогресивне Транстихоокеанське партнерство є досить ефективним механізмом економічної інтеграції в АТР та сприяє розвитку економік країн-учасниць. Проте проблема конкурування провідних країн регіону за лідерство лише посилюється в таких умовах. Зокрема, навіть на початкових етапах формування Транстихоокеанського партнерства найефективнішою мотивацією розвитку організації було бажання США стримувати бурхливий розвиток КНР в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. І цілком очевидно, що уряд Китаю із занепокоєнням сприйняв активізацію США в інтеграційних процесах АТР.

У відповідь на американську ініціативу створення Транстихоокеанського партнерства КНР ініціювала інтеграцію країн АСЕАН + 6 (Китай, Японія, Республіка Корея, Індія, Австралія і Нова Зеландія), створивши Регіональне всеохоплююче економічне партнерство [3]. Мета партнерства – створення зони вільної торгівлі в АТР. Фундаментальними засадами функціонування ВРЕП декларується відповідність принципам і нормам Світової організації торгівлі; ретельне врахування відмінностей партнерів; ВРЕП має відкритість для країн зовнішніх партнерів, в тому числі партнерів за двосторонніми угодами і вільною торгівлею. Регіональне всеохоплююче економічне партнерство розвивається на основі принципів співпраці країн-членів АТЕС, тобто як і в цій організації всі рішення приймаються лише після досягнення консенсусу між країнами. І, як можна помітити з досвіду функціонування АТЕС, такий підхід до прийняття рішень не є ефективним і значно уповільнює співпрацю.

Можна стверджувати, що економічні переваги створення ВПТТП та РВЕП вкрай сумнівні. Незважаючи на заявлений новий зразок «всеосяжної і високоякісної співпраці», ВПТТП і РВЕП багато в чому повторюють вже існуюче економічне утворення – АТЕС. Тому виникає питання доцільності цих проектів. Однак, для багатьох країн АТР економічна безпека стає визначальним

фактором зовнішньополітичної поведінки. Еліти цих держав шукають джерела регіональної безпеки через призму власної економічної стабільності та співробітництва. Можливо, завдяки цьому підходу регіональним державам все-таки вдасться поступово виробляти спільне бачення перспектив забезпечення регіональної безпеки [35].

Варто зазначити, що до спроб США, КНР та Японії закріпити за собою лідерство долучається і Австралія, яка претендує на роль лідера серед країн-учасниць Форуму Тихоокеанських островів. Мета Форуму Тихоокеанських островів – економічний і соціальний добробут Океанії за допомогою механізмів поглиблення співпраці Канберри з країнами цього субрегіону.

Основними напрямками Форуму задекларовано підтримку безпеки, розвиток економічного співробітництва, вирішення соціально-економічних проблем, а також захист навколишнього середовища. Австралія виступає основним донором економік країн ФТО і ринком збуту для їхньої продукції. Крім цього, Австралія і є гарантом стабільності і безпеки в регіоні, зокрема, має право введення на територію інших держав-членів своїх військ для підтримки порядку стабілізації в країнах ФТО. У соціальному забезпеченні Форум Тихоокеанського регіону працює в декількох напрямках: система охорони здоров'я, а також питання продовольчого постачання. Крім того, з огляду на важку соціально-економічну ситуацію в більшості країн регіону Форум вживає заходи по боротьбі з інфекційними захворюваннями.

Також Австралія є учасником Угоди про регіональне співробітництво у боротьбі з піратством та збройним пограбуванням проти кораблів в Азії [57]. Ця угода сприяє співпраці з іншими регіональними та міжнародними організаціями в сфері подолання піратства та збройних пограбувань, що безумно допомагає призупиняти розвиток цієї проблеми в АТР.

Однією з структур, яка залучена до безпекових процесів в АТР є Шанхайська організація співробітництва. Організована 2001 р. ШОС до теперішнього часу перетворилася в одну з найвпливовіших міжнародних

структур. Не дивлячись на те, що діяльність організації спрямована на співробітництво між країнами Центральної Азії, її вплив на безпекову складову Азіатсько-Тихоокеанського регіону є досить значимим.

ШОС не є військовим блоком як, наприклад, НАТО, або ж платформою для проведення нарад з питань безпеки як, наприклад, АРФ, а займає проміжну позицію [58]. Головними завданнями організації було проголошено зміцнення стабільності та безпеки в регіоні, боротьба з тероризмом, сепаратизмом, екстремізмом, нелегальним розповсюдженням наркотиків, розвиток економічного співробітництва, енергетичного партнерства, наукової і культурної взаємодії.

У 2005 р. між АСЕАН та Шанхайською організацією співробітництва було підписано Меморандум про взаєморозуміння. У цьому документі було визначено такі пріоритетні напрямки співпраці, як протидія тероризму та екстремізму, боротьба з контрабандою зброї та наркотиків, обмеження нелегальної міграції в АТР [43]. Одночасно були запропоновані й інші перспективні сфери співробітництва в галузі економіки, фінансів, енергетики і гідроенергетики, туризму та навколишнього. Реалізація завдань, поставлених в Меморандумі, здійснюється за допомогою комунікацій та обміну досвідом співробітників секретаріатів. Необхідність практичного співробітництва між ШОС і АСЕАН була викликана високою волатильністю політичних і економічних процесів як в АТР, так і в усьому світі.

Сучасні проблеми в АТР, які загрожують безпековій стабільності регіону потребують дієвих механізмів вирішення. Суперництво між провідними країнами світу за лідируючі позиції в регіоні, територіальні суперечки між державами, проблеми морського піратства, тероризму та наркоторгівлі вимагають термінового врегулювання відповідними інституціями. Існуючі в межах Азіатсько-Тихоокеанського регіону безпекові механізми, загалом націлені на інтеграцію країн та поглиблення їхнього співробітництва в сфері економіки та безпеки. В цілому, їхня діяльність є важливою, оскільки вони

служать платформою для діалогів між країнами та поглиблюють партнерство між регіональними лідерами та іншими державами регіону.

Хоч переважна більшість існуючих механізмів і декларують необхідність забезпечення безпеки, вони є залежними від консенсусного рішення та дають рекомендації, які не є обов'язковими для виконання. Така ситуація значно впливає на їхню дієвість, оскільки нагальні проблеми, як зростаюча міць Китаю, територіальні суперечки та ядерна загроза КНДР й досі залишаються актуальними загрозами безпеки в АТР. Проте, загострення проблеми морського піратства, тероризму та наркоторгівлі вдається стримувати за допомогою співробітництва країн регіону в межах вже існуючих утворень.

Проте конкуренція регіональних лідерів посилюється і це безпосередньо відображається на діяльності організацій в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Наявність в регіоні декількох значно ускладнює створення єдиного механізму вирішення нагальних питань регіону. В умовах конкуренції великих держав за першість в АТР, створити дієві інституції стає все важче. Спостерігається тенденція утворення асоціацій, в яких лобіюються лише інтереси держави-лідера. Роль провідних країн взяли на себе США та КНР, проте до них намагають наблизитись Японія та Австралія, утворюючи організації, в яких вони займають роль провідних країн.

В Азіатсько-Тихоокеанському регіоні немає дієвого безпекового механізму, на кшталт НАТО. В умовах конкуренції та боротьби за регіональне лідерство між провідними державами, практично неможливо створити систему колективної безпеки, яка б гарантувала організовані дії держав АТР у відповідь на потенційні загрози.

2.3 Австралія перед викликами регіональної безпеки в АТР

Австралія все частіше заявляє про себе як про важливого учасника у вирішенні питання підтримки регіональної безпеки АТР. Країна є однією з небагатьох гравців (на додаток до США та КНР, які володіють потенціалом для

запобігання ескалації конфліктів в АТР) та здійснює серйозний вплив на безпековий розвиток регіону.

Швидке зростання впливу Китаю як в регіоні, так і поза його межами, успіхи країни в економічній сфері, а разом з цим і претензії на певні території у Південно-Китайському морі – все це підштовхує Австралію до нарощування своєї військової могутності. В цілому, стрімке піднесення КНР викликає серйозну стурбованість австралійських політичних еліт безпековою ситуацією регіону. Китай – головний економічний партнер Австралії, однак посилення військової могутності КНР загрожує послабленням австралійських позицій як в АТР, так і в Океанії – традиційній сфері впливу Австралії. Тому в питаннях безпеки та оборони Австралія продовжує покладатися на свого головного військового стратегічного партнера – США [81].

Разом з тим, багато австралійських експертів виступають за оновлення оборонної стратегії і пропонують свого роду «план Б». Він передбачає посилення співпраці по лінії оборони не тільки зі Сполученими Штатами, а й Японією, Індією, Індонезією, Францією та Великобританією. До того ж, існуючі територіальні суперечки в АТР які дестабілізують ситуацію в регіоні хоч і не зачіпають інтересів Австралії, проте викликають серйозне занепокоєння австралійського уряду. У липні 2015 р. Міністерством оборони Австралії була представлена нова військова концепція, в якій йшлося про підвищення рівня оборонних витрат на 2% від ВВП, тобто понад \$ 32 млрд [61]. А вже у 2017 р. аналітики Австралійського інституту стратегічної політики запропонували уряду збільшити витрати на переозброєння. Службовці інституту провели дослідження азіатського регіону і зробили кілька цікавих висновків. За словами австралійських аналітиків, швидкий розвиток країн азіатського регіону неминуче посилить вже існуючі на території АТР конфлікти і призведе до виникнення нових геополітичних проблем. Австралійські збройні сили так чи інакше будуть втягнуті в їх врегулювання, особливо з огляду на союзницькі відносини Австралії та США. Експерти запропонували збільшити витрати на

оборону до 3% ВВП, створити свій власний ядерний підводний флот, збільшити інвестиції в нові технології (штучний інтелект, автономні системи тощо) [58].

Ще однією з причин нарощення Австралією своєї військового могутності є зміна поглядів американської адміністрації на безпекову політику в АТР, яка пов'язана з приходом до влади Д. Трампа; тому Канберра вже не може покладатися на США, як на головного гаранта своєї безпеки. Хоч міцний союз Австралії та США у військовій сфері ще існує, проте він скоріш є ситуативним для Канберри [58].

Австралія надає великого значення питанням національної безпеки і прагне оперативно адаптувати свою військово-політичну стратегію під мінливу міжнародну обстановку. Доказом цього є наявність регулярно оновлюваного комплексу стратегічних документів, до яких відносяться: Стратегія національної безпеки, Біла книга «Австралія в століття Азії» і Біла книга з питань оборони. Австралійське керівництво усвідомлює, що ключовим фактором, який в найближчі десятиліття буде визначати стратегічну обстановку в АТР і безпосередньо впливати на національну безпеку і зовнішню політику країни, є відносини між США і Китаєм. Визнаючи наявність американо-китайських протиріч, Австралія розраховує на відсутність конфлікту між цими двома державами в майбутньому і передбачає, що в довгостроковій перспективі Пекін і Вашингтон будуть розвивати конструктивні відносини, що включають як конкуренцію, так і співробітництво. В австралійських стратегічних документах особливо наголошується, що поряд з США та Китаєм все більшу роль в АТР починають відігравати Японія, Південна Корея та Індонезія [78].

Австралійська військова політика будується навколо ідеї самодостатнього військового потенціалу країни для забезпечення національної безпеки та оборони. Однак уряд Австралії чітко усвідомлює межі подібної самостійності. Для гарантії захисту від загроз з якими Австралія не може справитися, країна поглиблює військове партнерство з США. Австралійський Союз, який прагне до збільшення свого впливу в АТР і до лідерства у вирішенні деяких питань

регіональної безпеки, визнає і не заперечує панівної позиції Сполучених Штатів у відносинах з їх союзниками в регіоні. Австралія вимушена балансувати між необхідністю підтримувати і зміцнювати свій союз з Америкою і загрозою опинитися заручницею американської зовнішньої політики, що може негативно позначитися на її національній безпеці та інтересах. У відносинах між двома країнами спостерігається нерівноправність, подібна до того, що існує між США і Японією. Австралія розраховує на гарантовану допомогу з боку Сполучених Штатів у разі виникнення будь-якої серйозної загрози австралійській національній безпеці. Разом з тим вона не готова беззастережно підтримувати американців та йти на реальну конфронтацію з Китаєм, який є найважливішим економічним партнером Австралії.

Австралія претендує на лідерство серед країн Океанії та залишає за собою вплив на забезпечення стабільності в цьому субрегіоні. Одним з яскравих прикладів цього є миротворча операція в Східному Тиморі у 1999-2000 та 2006 рр. [73]. В межах діяльності ФТО, Австралійський Союз має право введення на територію держав-членів організації своїх військ задля підтримки безпеки. Також до сфери дій австралійських військ відноситься охорона торгових морських шляхів від піратства, боротьба з транснаціональною злочинністю та забезпечення безпеки інформаційного простору в Океанії [11]. Країни Океанії цінують допомогу Австралії, оскільки вона сприяє поліпшенню взаємодії з питань безпеки, включаючи боротьбу з тероризмом і незаконним обігом наркотиків. В межах зазначеного субрегіону Канберра має намір діяти самостійно, тоді як в інших районах – спільно з США [36].

З іншого боку, серйозну стурбованість австралійців, викликає посилення китайської присутності в Океанії. Велика кількість острівних держав Океанії обрали курс на зближення з Китаєм [42]. КНР розширює набір використовуваних інструментів для поглиблення співпраці з країнами субрегіону. За період 2011-2018 рр. країна стала другою (після Австралії) за розміром наданої фінансової допомоги країнам Океанії в обсязі \$ 6 млрд. [40].

За розрахунками австралійського аналітичного центру інституту Лоуї, в число п'яти найбільших одержувачів китайської допомоги входять Папуа Нова Гвінея, Вануату, Мікронезія, Самоа і Фіджі [40]. Оскільки співпраця з Китаєм є економічно вигідною для країн Океанії через дешеві кредити, то побоювання Австралії з приводу посилення китайського впливу на цих територіях є досить обґрунтованими. Цілком ймовірно, що через деякий час уряди країн Океанії можуть переглянути свою геополітичну та економічну стратегію на користь пропекінської орієнтації.

Австралія успішно зайняла позицію в «двох Азіях» – «Азії економічній», в якій безумовне лідерство залишається за КНР, та «безпековій Азії», де гарантом безпеки залишається США. Хоч Австралія і побоюється швидкого зростання Китаю та вважає цей фактор безпосередньою загрозою власній безпеці, вона вже довгий період економічно залежить від співробітництва з КНР, що робить її економіку вразливою. В свою чергу Китай є найбільшим торгівельним партнером та інвестором Австралії, тому австралійська економіка в значній мірі залежить від китайської. У 2017 р. китайський експорт складав \$ 68 млрд. [41]. Одна з найбільших китайських інвестицій в Австралійську інфраструктуру у 2016 р. – оренда порту в м. Дарвін на 99 років. В рамках цієї угоди китайці зобов'язалися протягом 25 років інвестувати в розвиток портової інфраструктури понад \$ 145 млн. Варто нагадати, що порт знаходиться неподалік від місця дислокації американських військ, тому можна припустити, що наміри КНР не обмежуються лише економічною складовою, а побоювання австралійців за власну безпеку цілком виправдані [34].

Ще одна проблема, яка серйозно непокоїть Австралійський Союз – загроза з боку Північної Кореї. В 2017 р. у Міністерстві закордонних справ КНДР заявили, що якщо Австралія й надалі буде підтримувати політику США щодо КНДР, вона може виявитися «в зоні ураження ядерним ударом стратегічних сил Північної Кореї» [45]. Як наслідок, австралійські військові експерти почали обережно обговорювати, питання розробки власного ядерного

озброєння [8]. Але поки звістки про австралійську ядерну бомбу не виглядають серйозними. Оскільки обстановка в регіоні є відносно стабільною, створення ядерної зброї виглядає питанням гіпотетичним. Однак потенційна ймовірність зміни курсу на ядерне озброєння – не найліпша перспектива для безпеки в АТР.

Після ядерної погрози КНДР, голова МЗС Австралії Дж. Бішоп зауважила, що північнокорейська програма зі створення ядерної зброї представляє серйозну загрозу для Австралії, до тих пір поки вона не буде зупинена міжнародною спільнотою. «Загроза, яку Північна Корея представляє для регіону і для всього світу, значно зросла, тому будь-яке зростання напруженості, повністю обумовлене провокаційною поведінкою Північної Кореї», – зазначила Бішоп [45]. За її словами, КНДР може завдати удар по Австралії, якщо міжнародне співтовариство дозволить їй надалі розвиватись корейській ядерній програмі. Австралійська міністерка також закликала КНР, на яку припадає $\frac{3}{4}$ північнокорейського експорту, збільшити дипломатичний та економічний тиск на Пхеньян [45].

Якщо говорити про потенційну загрозу від поглиблення співпраці КНР та Росії, то варто зазначити що Австралія не відчуває небезпеки. До того ж, країна дистанціюється від поглядів США з питання китайсько-російської загрози. Австралійський уряд притримується позиції, що коаліція Китаю та Росії не загрожує безпеці Австралії [22].

Подолання тероризму, наркоторгівлі та піратства в регіоні є важливим для Австралії. Ці проблеми несуть загрозу не лише стабільності АТР, але й безпосередньо Австралійському Союзу. Австралія стабільно підтверджує роль одного з регіональних лідерів в боротьбі проти тероризму. Разом з Індонезією у 2014-2015 рр. Австралія співголовила в Робочій групі «з затримання та реінтеграції» у рамках Глобального контртерористичного форуму [18]. Також в Австралії функціонує цілий ряд державних установ, які націлені на боротьбу з тероризмом. До таких організацій можна віднести Австралійську службу

розвідки з питань безпеки, Австралійську секретну розвідувальну службу, Комітет по боротьбі з тероризмом Австралії та Нової Зеландії [11].

Проблема нелегального розповсюдження наркотиків також є досить актуальною для Австралії. Через розташування Австралії поблизу відомої зони наркотрафіку – «Золотого трикутника», – виникає можливість постачання наркотичних речовин на континент у великих об'ємах. Федеральна поліція Австралії бере участь у розробці колективних заходів політики в рамках форуму Національних правоохоронних органів АТР по боротьбі з розповсюдженням наркотиків [60]. Також було створено національну стратегію боротьби проти розповсюдження наркотиків [25]. ФПА представлена низкою комітетів і рад, які допомагають в розробці стратегій та законодавств, що спрямовані на боротьбу з обігом наркотиків в Австралії. Зокрема, у 2017-2018 рр. Федеральна поліція Австралії з допоміжними інституціями запобігли ввезенню 28 тон нелегальних наркотиків [25]. Проте проблема нелегального розповсюдження наркотиків носить загальнорегіональний характер, тому її комплексне вирішення знаходиться поза компетенцією австралійського уряду.

Австралія – країна, яка завдяки морській торгівлі досягла значного економічного процвітання. Одним з аспектів терористичної діяльності в АТР є піратство в Малаккській протоці, географічні особливості якої роблять її одним з вразливих місць світової торгівлі. Від безпеки судноплавства в протоці і прилеглих акваторіях залежить товарообіг між Австралією та її економічними партнерами, тому піратство в Малаккській протоці безпосередньо впливає на стабільність Австралії та її безпековий стан. Австралійський Союз прагне збільшити власний військовий потенціал у меланезійських штатах для протидії загрози піратства. У 2016 р. австралійським урядом безпеки національних інтересів було створено програму Тихоокеанської морської безпеки, в межах якої почалося регулярне курсування патрульних катерів акваторіями Океанії [defence.gov.au/]. До того ж Австралія є учасником Угоди про регіональне співробітництво у боротьбі з піратством та збройними пограбуваннями

кораблів в Азії, що значно сприяє боротьбі з цими проблемами [<http://www.recaar.org/>]. Окрім цього Австралія долучається до співробітництва відповідних агентств з широкого кола проблем пов'язаних з безпекою, боротьбою з тероризмом, піратством та наркоторгівлею в межах діяльності регіональних організацій, таких як АТРСБ та ФТО.

Останнім часом Австралія почала заявляти про себе, як про важливого учасника у вирішенні питань регіональної безпеки АТР. Австралійський Союз претендує на лідерство серед країн Океанії та залишає за собою вплив на забезпечення стабільності в цьому субрегіоні. Країна долучається до співпраці з різноманітними установами, які націлені на боротьбу з тероризмом, піратством та наркоторгівлею в межах АТР. За останні роки кількість австралійських витрат на військову сферу значно зросла, однак поки країна не здатна самостійно справитися з регіональними проблемами та покладається на стратегічне партнерство з США.

***

Існуючі проблеми в АТР загрожують безпековій стабільності в регіоні, яка може вплинути і на ситуацію в світі. Повернення в регіон суперництва двох світових держав США та КНР загрожуює безпековій обстановці в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Китай намагається зміцнити свій вплив в АТР, проте це підвищує ризик зіткнення з регіональними інтересами США. В таких умовах обидві країни намагаються розширити сферу свого впливу в регіоні та залучитись підтримкою якомога більшої кількості країн. Напруженість в АТР викликає і ядерна програма Північної Кореї, яка здатна дестабілізувати ситуацію в АТР та спричинити гонку ядерних озброєнь в регіоні. Невирішені територіальні суперечки, проблема піратства, тероризму та нелегального розповсюдження наркотиків лише посилюють стурбованість країн регіону за власну безпеку, та змушують їх шукати термінові шляхи врегулювання цих проблем.

За останні роки виникла нагальна потреба розбудови дієвої архітектури регіональної безпеки в АТР. Однак існуючі механізми, які націлені на поглиблення співробітництва в сфері безпеки, слугують швидше майданчиком для діалогу між країнами регіону, ніж дієвими способами вирішення безпекових проблем АТР. Існуючі регіональні організації, переважно виступають в якості дискусійних форумів, які засновані на принципі консенсусу та мають обмежені повноваження. Скоординованих структур з підтримки безпеки в регіоні лише одиниці. До того ж, навіть у створенні таких механізмів, між провідними країнами спостерігається боротьба за лідерство, тому відстежується тенденція утворення асоціацій з лобіюванням переважно їх інтересів. До організації безпекових механізмів, які б сприяли просуванню інтересів країни-лідера, окрім звичних гравців США та КНР долучаються Японія та Австралія, які також прагнуть посилити свій вплив на сусідні країни. В таких умовах, створення дієвого механізму, націленого на вирішення проблем, що загрожують безпеці АТР ще й досі залишається актуальним.

Оскільки стабільна ситуація в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні безпосередньо впливає на розвиток Австралії, країна долучається до вирішення нагальних безпекових проблем регіону. У зв'язку з приходом Д. Трампа до влади в США та зміни його безпекової політики, Канберра вже не може покладатися на Вашингтон, як на головного гаранта своєї безпеки. До того ж китайська експансія набирає своїх обертів і це, в свою чергу, стимулює уряд Австралії вибудовувати самостійну безпекову політику. Тому витрати Австралії на військову сферу значно зростають, і це допомагає їй вести більш незалежну політику в сфері безпеки Океанії. Але навіть у цьому субрегіоні китайський вплив починає посилюватись, що значно перешкоджає планам Австралії стати гарантом безпеки цих країн. Однак для вирішення серйозніших безпекових проблеми та забезпечення безпеки в АТР, Австралійському Союзу все ще необхідне військове співробітництво з США.

РОЗДІЛ 3

ВІЙСЬКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО АВСТРАЛІЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА США В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ В АТР

3.1 Особливості військового співробітництва Австралії та США

Для того щоб проаналізувати особливості військового співробітництва Австралії та США і його важливість в контексті забезпечення безпеки в АТР, варто звернути окрему увагу на стан збройних сил та безпекову політику Австралії. Це дозволить зрозуміти наскільки Австралія може самостійно впливати на безпекове становище в АТР і яке місце займає австралійсько-американське військово-співробітництво.

Окрему увагу слід звернути на поточний стан ЗС Австралії і перспективи їх розвитку. Збройні сили країни є модернізованими і цілком відповідають статусу країни на міжнародній арені. Політична нестабільність всередині лейбористської партії Австралії і її поразка на парламентських виборах восени 2013 р. призвели до того, що в країні протягом тривалого часу не було офіційного урядового документа з питань розвитку оборони країни. Тільки в 2016 р. було опубліковано оновлену Білу книгу з оборони [61]. Так, свого часу прем'єр-міністр Е. Еббот відмовився від напрацювань політичних конкурентів і обіцяв представити новий документ в 2015 р., проте за станом на вересень 2015 р. цього не було зроблено. У той же час було оголошено, що пріоритетом уряду є захист і просування стратегічних інтересів Австралії за рахунок забезпечення необхідної підготовки та обладнання збройних сил. Заявлені на 2014-2015 рр. пріоритети включали в себе, зниження активності у військових і миротворчих операціях при збереженні військової присутності в Афганістані та країнах Перської затоки [14]. Для Канберри виконання зобов'язань перед Вашингтоном ускладнювалось погіршенням економічної кон'юнктури, викликаного падінням валютних котирувань на товарно-сировинних ринках і одночасно посиленням

негативних тенденцій в економіці Китаю. Незважаючи на це, бюджет зарубіжних операцій ЗС Австралії на 2015-2016 рр. був збільшений приблизно на \$ 750 австр. дол.

Хоча розмір бюджету на 2015-2016 рр. можна вважати достатнім, істотна його частина була спрямована на фінансування поточної діяльності збройних сил, а також на виплату і підвищення грошового забезпечення особового складу. Слід зазначити, що негативним чинником стало зниження курсу національної валюти, що значно обмежило можливості уряду з точки зору закупівель нової техніки з США, оскільки це вимагало значно більше коштів. На сьогодні особливістю ЗС Австралії і військового бюджету країни є не тільки відсутність негативних, а й наявність помірно позитивних тенденцій – чисельність ЗС не зменшується, а витрати на військову сферу поступово зростають.

Слід зазначити, що сьогодні для Австралії військові виклики відійшли на другий план, оскільки уряд країни висловлює занепокоєння, перш за все, економічними викликами з боку Китаю, що обумовлено істотним зростанням економічної залежності від Пекіна за останні роки. Виходячи з вищевказаного, можна зробити висновок, що на даному історичному етапі ЗС Австралії є не достатньо ефективним інструментом забезпечення національної безпеки країни, однак інше питання полягає в тому, як він використовується. Уряд Австралії продовжує проводити обережну зовнішню політику, зберігаючи військово-політичні відносини з Вашингтоном та розвиваючи зв'язки не лише з Пекіном, а й з низкою інших країн регіону, насамперед, з країнами Океанії. Хоч і збільшується фінансування на ЗС Австралії, австралійський уряд продовжує покладатись на США, як на гаранта безпеки.

Важливим фактором в сфері обороноздатності Австралії є зміцнення військових зв'язків з США. Обсяг військових поставок США до Австралії в 2011 р. досяг понад \$ 3,7 млрд. [9]. В цьому ж році продовжилися австралійсько-американські переговори про активізацію двостороннього

партнерства в сфері оборони і посилення військової присутності США на півночі Австралії. Міністр оборони Австралії С. Сміт заявив, що уряд країни знаходиться в тісному контакті з адміністрацією США, обговорюючи перспективу розширення спільних військових маневрів, які передбачають розміщення в Австралії великої кількості американських військових кораблів і літаків. Також в тому ж році очікувалось розміщення в Дарвіні постійного контингенту військовослужбовців США для їх участі в рятувальних операціях під час стихійних лих. За словами Сміта, Австралією не передбачається створення в країні військових баз США [15]. Однак подібний розвиток двосторонніх відносин свідчив, скоріше, про протилежне.

На сьогодні найбільш серйозним викликом для Вашингтона є зростаюча міць Китаю, який розширює набір використовуваних інструментів, для поширення свого впливу на країни Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Так Пекін посилює свою присутність в південній частині АТР; так в період 2011-2018 рр. він став другим (після Австралії) найбільшим інвестором в інфраструктуру країн Океанії [9]. За розрахунками австралійського аналітичного центру Інституту Лоуї, в число п'яти найбільших одержувачів китайської допомоги входять Папуа-Нова Гвінея, Вануату, Мікронезія, Самоа і Фіджі [9]. Преважна більшість китайських інвестицій направлена на покращення портової інфраструктури. Проте порти, створенню яких сприяє Китай, можуть швидко модернізуватися для проведення необхідних військових дій [17]. Тому Австралія залишається важливою для Сполучених Штатів з точки зору забезпечення національної та регіональної безпеки, насамперед через можливість розміщення на її території американської армії та стратегічно важливих об'єктів.

Сполучені Штати є важливим фактором австралійської оборонної політики вже протягом довгого часу. Не дивлячись на перманентні плани австралійського уряду вибудувати самостійну стратегію національної оборони країни, Канберра визнає авторитет Вашингтону та зацікавлена у

поглибленій співпраці з ним. Австралійці погоджуються з діями свого уряду у напрямку зміцнення партнерства з США, цю позицію можна відслідкувати в щорічних опитуваннях «Аналізу австралійського відношення до світу», які проводяться австралійським Інститутом Лоуї. Зокрема, за результатами опитувань 2018 р. 76% австралійців притримуються позиції, що військове партнерство з США є вигідним, цей показник майже не змінився порівняно з 2017 р. Майже $\frac{3}{4}$ австралійців (72%, порівняно з опитуванням 2017 р. цей показник виріс на 10%) стурбовані збільшенням китайських інвестицій і вважають це причиною потенційної загрози з боку Китаю. Тероризм та ядерна загроза КНДР є найголовнішими безпековими проблемами Австралії, за це проголосувало 66% опитуваних. У випадку конфлікту між США та КНР 77% населення обрали збереження відносин з Сполученими Штатами. Проте 81% опитуваних заявили, що збереження хороших стосунків одночасно з США та КНР є найкращою перспективою [40].

США є єдиною країною на допомогу якої може розраховувати Канберра, у разі виникнення зовнішньої загрози для Австралії. В «Білій книзі з питань безпеки Австралії» відзначається, що до 2030 р. Австралія буде орієнтуватися на стратегічний альянс з Вашингтоном. Також уряд Австралії зауважує, що доки існує ядерна загроза з боку КНДР, країна буде покладатися на ПРО США [61]. У стратегічних документах обох країн звертається увага на провокаційні дії Північної Кореї, які розцінюються як фактор регіональної безпеки [69].

Варто зазначити, що в «Стратегії національної безпеки США» Австралію як стратегічно важливого військового партнера майже не розглядають. Австралійський Союз не згадується в якості самостійного актора і входить лише до переліку союзників США в АТР (поряд з Японією, Південною Кореєю, Філіппінами і Таїландом), причому Японія і Південна Корея явно важливіші для США в якості союзників, в першу чергу з огляду на географічне розташування. Це добре видно хоча б з незначної кількості візитів

американських лідерів до Австралії, порівняно з аналогічними відвідинами інших союзників США в АТР.

Як вже згадувалося раніше, партнерство між Австралійським Союзом та США значно активізувалося в 2011 р. після візиту президента Б. Обама, який висловив надію на ключове місце військової співпраці між Австралією та США у формуванні системи безпеки в АТР. Президент зауважив, що співпраця між країнами, актуальна не лише в економічному та торговому аспектах, а як і своєрідна гарантія безпеки в регіоні, через провокативні дії Північної Кореї, посилення впливу КНР, а також поширення ядерної зброї, яке знову стає нагальним питанням в міжнародній безпеці [8]. Того ж року, прем'єр-міністр Австралії Дж. Гіллард та президент США Б. Обама підписали угоду про розміщення американських підрозділів морської піхоти поблизу військової авіабази Королівських ВПС Австралії – Дарвін, на додаток до вже дислокованих там американських літаків, кораблів і служб тилового забезпечення. В плани американо-австралійського співробітництва входило не лише розміщення морських піхотинців на новій базі, але й використання австралійської військової інфраструктури кораблями, підводними човнами та бойовою авіацією США [34].

Після візиту Обама в 2011 р. мова йшла про «нову якість» американської присутності в Австралії та перетворення її на південний плацдарм для охорони морських шляхів, боротьби з тероризмом і врегулювання потенційних конфліктів в регіоні Зондського архіпелагу та Південно-Китайського моря. У 2012 р. перша група американських морпіхів чисельністю в 200 осіб прибула у Дарвін, а в 2018 р. їх кількість становила вже понад 1,5 тис. Договором «Про конфігурацію сил між Австралією та США» передбачена участь кораблів ВМФ Австралії в реалізації протиракетної оборони США та надання широких повноважень ВПС США на аеродромах північної території Австралійського Союзу [66]. Також зазначено про готовність Австралії

підтримувати воєнні операції під керівництвом США, зокрема в Афганістані та Іраку.

В рамках співпраці у військовій сфері мова, перш за все, йде про використання з боку США військової інфраструктури Австралії (військових баз та інших об'єктів) для своїх цілей і потреб, а також про участь військовослужбовців ЗС Австралії у дво- та багатосторонніх військових навчаннях та операціях США. Так, наприклад, двосторонні військові навчання «Талісман Сейбер» з 2005 р. проводяться на території обох країн раз на два роки. Тренування які відбулися 2017 р. поблизу Рокгемптона (Квінсленд), стали наймасштабнішими за всю історію їх проведення [2].

Більш важливим аспектом австралійсько-американських відносин, є використання Америкою об'єктів інфраструктури ЗС Австралії та спільних військових об'єктів, розташованих на території останньої (як правило, для перехоплення інформації і ведення розвідувальної діяльності). Також Австралія залишається важливою для США через розташування на її території великого військового розвідувального центру «Пайн Геп», функції якого полягають у зборі даних в інтересах національної безпеки Австралії і США. Так, за його допомогою, Вашингтон може відстежувати запуски ракет з боку КНДР, Китаю, Росії, Індії, Індонезії, Японії, Малайзії, Пакистану, Південної Кореї. Розвідувальна робота, яку проводить «Пайн Геп», робить важливий внесок у контроль за озброєнням у регіоні. У світі є ще всього два центри такого рівня: перший розміщений на авіабазі Баклі (штат Колорадо, США), другий в Менвіт Хілл (Йоркшир, Великобританія).

На станції «Пайн Геп» працює понад 800 провідних спеціалістів. Технічне забезпечення представлене потужним комп'ютерним комплексом з 38 об'єктами спорудами, які захищають радіоприймачі [20]. Місце розташування об'єкту є стратегічно важливим, оскільки воно дозволяє безперешкодно контролювати розвідувальні супутники США [54]. Центральна Австралія була обрана також через її віддаленість від місця курсування

шпигунських судів в міжнародних водах, що значно ускладнює можливість перехоплення ними сигналу з «Пайн Гепу».

Згідно з документами, опублікованими в серпні 2017 року, «Пайн Геп» використовується в якості наземної станції для розвідувальні супутників, які знаходяться в двох секретних місіях:

- Місія 7600 з двома геосинхронними супутниками, що охоплюють територію Євразії та Африки;

- Місія 8300 з чотирьма геосинхронними супутниками, які охоплюють території колишнього Радянського Союзу, Китай, Південну Азію та Східну Азію, Близький Схід, Східну Європу і країни Атлантичного океану [20].

Варто зазначити, що ще одним стратегічно важливим об'єктом для США в Австралії є станція зв'язку «Гарольд Е. Хольт» яка є найпотужнішою передавальною станцією південної півкулі. Станція забезпечує радіозв'язок на наддовгих радіохвилях з надводними кораблями та підводними човнами ВМС Австралії та ВМС США в західній частині Тихого океану, а також східній частині Індійського океану. На станції розташовані 13 радіовеж, найвища – «Нульова Вежа» висотою 387 м. Ще 12 веж висотою 304 м та 364 м. [44].

Тож для США важливість присутності на території Австралії пов'язана, в першу чергу, не тільки з дислокацією військовослужбовців ЗС США, але й з функціонуванням центрів перехоплення і аналізу розвідувальних та інших даних, що стосуються забезпечення національної безпеки США. Обидві сторони докладають зусиль щодо збереження військової взаємодії, перш за все, за рахунок проведення військових навчань, збільшення та модернізації техніки і озброєнь, залучення до лав австралійських ВС персоналу ЗС США тощо.

З 1952 р. між США, Австрією та Новою Зеландією діє договір про колективну безпеку – АНЗЮС, який передбачає обмін консультаціями і надання збройної допомоги у разі виникнення загрози безпеці для однієї з країн-учасниць. Разом з тим важливо відзначити, що пакт АНЗЮС був укладений з ініціативи США з метою протидії розповсюдження комунізму в

регіоні та розвитку масштабнішої системи регіональної безпеки в Тихоокеанському регіоні. США виходили з позиції «створення ефективної структури безпеки» та «допомоги Австралії та Нової Зеландії в підтримці американських сил в західній і південній частинах Тихого океану, посилюючи, таким чином, регіональну стабільність» [14].

Об'єднання дозволило поширити вплив Сполучених Штатів Америки на Тихоокеанський регіон. На момент створення Тихоокеанського пакту безпеки трьома сторонами США, Австралією та Новою Зеландією були закладені норми, приречені на недієвість даного союзу в перспективі часу. Проте в листопаді 2010 р. Барак Обама підписав документи з країнами-членами АНЗЮС, які стосувалися посилення військового співробітництва. Між Австралією і США була підписана Сіднейська угода, а з Новою Зеландією Веллінгтонська декларація [14]. Ці документи підтверджували вихід АНЗЮС на більш активний рівень розвитку та покращення ставлення Нової Зеландії до цього об'єднання після років замороження її діяльності в рамках АНЗЮС.

Проте співробітництво Сполучених Штатів з Австралією, є більш посиленням, що пояснюється тим, що у листопаді 2011 року, Б. Обама в ході візиту до Австралії домовився про збільшення активності співробітництва в рамках військово-технічної сфери між Австралією та Сполученими Штатами. Цей крок є однією із складових стратегії Сполучених Штатів по стримуванню КНР, але тим не менш, варто взяти до уваги, що виконуючи свої стратегічні плани в напрямку КНР США посилює співробітництво та надає відносинам з країнами в рамках АНЗЮС більшого значення. А сама угода між США і Австралією передбачає збільшення в десять разів військової присутності Сполучених Штатів на території Австралії, яке буде здійснюватися періодично протягом шести років. Зважаючи на те, що Австралія йде на поступки Сполученим Штатам, і дозволяє використовувати свою територію для задоволення цілей США, Нова Зеландія, по–перше, в силу свого відношення до розміщення зброї на своїй території, а по–друге, згідно реаліям про

замороження її членства в АНЗЮС дотримується своїх принципів в цьому контексті, тому співробітництво з Новою Зеландією проводиться в меншій мірі.

Можна помітити, що цей військовий блок фактично трансформувалася в дві підсистеми двостороннього співробітництва – США з Австралією і Австралії з Новою Зеландією. Оскільки Нова Зеландія не розраховує на підтримку США та намагається вибудувати незалежну військову політику, Австралійський Союз виявився свого роду сполучною ланкою, що забезпечує існування блоку. Нині блок фактично не існує, а членство Нової Зеландії у ньому призупинено [14].

Більш дієвим утворенням, яке спрямоване на поглиблення військового партнерства між США та Австралією є АУСМІН, яке було започатковано у 1985 р. АУСМІН є головним щорічним форумом консультацій міністрів закордонних справ та оборони Австралійського Союзу та США [united-states-of-america/ausmin]. Зустрічі в рамках АУСМІН є ваговим внеском у австралійсько-американське співробітництво, оскільки дають змогу обговорити перспективи співробітництва та підходи до вирішення основних глобальних та регіональних політичних питань. Зокрема, в рамках зустрічей АУСМІН, була обговорена можливість збільшення кількості американських військ на території Австралії до 2017 р. [70]. Зустрічі міністрів також сприяють поглибленню двостороннього партнерства у сфері безпеки та оборони, а останнім часом, і в економічному аспекті політики.

Одна з важливих зустрічей в рамках АУСМІН, відбулась 12 серпня 2014 р. у Сіднеї. На зустрічі були присутні міністр закордонних справ Австралії Дж. Бішоп, міністр оборони Австралії Д. Джонстон, державний секретар США Д. Керрі і міністр оборони США Ч. Хейгел. Угода, яка була підписана в ході тодішньої зустрічі, передбачала надійну політично-правову основу та фінансову допомогу задля продовження реалізації низки ініціатив, які були оголошені 2011 р. Міністри обох країн вітали розширення двосторонньої торгівлі та інвестицій, що обумовлено спорідненістю між економіками. Вони

відзначили, динамізм і різноманітність в економічних відносинах, у тому числі значний рівень участі бізнесу країн в широкому спектрі економічної діяльності.

Отже, доки існуватимуть загрози безпековій ситуації в АТР, військово-партнерство між США та Австралією залишатиметься актуальним. На сьогоднішній день, стимулом поглиблення військової співпраці між цими країнами полягає у посиленні військової могутності КНР та її зміцнення, як лідера в АТР; ядерна загроза КНДР; територіальні суперечки в Південно-Китайському морі; тероризм, нелегальний обіг наркотиків та піратство – аспекти, які впливають на регіональну безпеку регіону, а отже на стабільність США та Австралії, зокрема.

Між Канберрою та Вашингтоном було створено механізми, які допомагають розвитку співпраці у військовій сфері. Австралійський уряд усіляко підтримує поглиблення відносин з США та сприяє збільшенню кількості американських військових сил в АТР, надаючи їм можливість розміщуватися на території Австралійського Союзу. З приходом Д. Трампа до влади в США та зміни його безпекової політики, яка направлена на зменшення присутності військ в АТР, Австралія почала замислюватись над нарощенням власної військової сили. Однак, важливість військового партнерства між двома країнами й досі залишається важливою як для Австралії, так і для США.

Спроби австралійського уряду вибудувати більш незалежну безпекову політику хоч і виглядають досить впевнено, проте поки Австралія не в змозі у повній мірі захистити себе від усіх безпекових загроз, які існують в АТР. Тому Сполучені Штати є важливим фактором австралійської оборонної політики вже протягом довгого часу. Не дивлячись на плани австралійського уряду вибудувати самостійну стратегію національної оборони країни, Канберра визнає авторитет Вашингтону та зацікавлена у поглибленій співпраці з ним.

Головна цінність Австралії для США полягає в тому, що вона забезпечує військову присутність Сполучених Штатів на своїй території, що, в свою чергу, збільшує їхню впливовість в АТР. Вашингтон гарантує захист Канберрі і є гарантом її безпекової стабільності, проте китайський фактор вносить безлад в

альянс США і Австралії. Канберрі не вигідно знаходитися в конфронтації з Пекіном, адже через це австралійська економіка може зазнати серйозних збитків.

З одного боку, австралійсько-американська співпраця в сфері безпеки має багаторічну історію і продовжує розвиватись, проте в таких умовах підвищується залежність Австралії від будь-яких змін безпекової політики США, що збільшує її вразливість перед існуючими безпековими загрозами в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

3.2. Перспективи розвитку відносин Австралійського Союзу та США в контексті забезпечення регіональної безпеки

Азіатсько-Тихоокеанський регіон продовжує динамічно розвиватися та набувати масштабних трансформацій. На противагу традиційному домінуванню США, на лідерство в регіоні все впевненіше претендує Китай. Австралія, реагуючи на зміни балансу сил в АТР, адаптує свою зовнішню і внутрішню політику під нові умови. Прогнозуючи перспективи австралійсько-американського партнерства, варто зазначити, що його розвиток, в переважній мірі, залежить від відносин між США та КНР в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

Оскільки Вашингтон та Пекін є найважливішими партнерами Канберри, поки що Австралії доводилось успішно балансувати між двома силами. Однак, аналізуючи погіршення відносин між США та КНР, можна стверджувати, що початок нової холодної війни стає все більш реальним. Очевидно, що Австралії вже не вдасться вдало балансувати між Сполученими Штатами та Китаєм і доведеться зайняти сторону однієї з країн. Можна спрогнозувати декілька сценаріїв розвитку військово партнерства США та Австралії в умовах протистояння між Вашингтоном та Пекіном в АТР.

Перший сценарій передбачає відсутність ескалації конфлікту між Вашингтоном та Пекіном, тобто збереження тенденції, яка існує сьогодні. В теперішніх умовах, продовження такого сценарію залишається

найвірогіднішим. США постають в якості військово-політичної опори Австралії, а економічні пріоритети спрямовані в бік КНР. Зелений континент сподівається на позитивний розвиток американо-китайських відносин, тому що з усіх можливих варіантів найбільш небажаним є вибір між двома світовими лідерами, вибір між політичними та економічними інтересами.

З тих пір як адміністрація США вийшла з угоди про ТТП, об'єктом впливу якого Пекін вважав себе, Китай швидко став головним борцем за глобалізацію і вільну торгівлю в регіоні. Основним засобом досягнення цієї мети є ВРЕП, в якому беруть участь десять країн АСЕАН і шість інших держав, в тому числі Австралія. Більш того, китайські еліти не забули внутрішньополітичні дебати в Австралії про необхідність нової незалежної зовнішньої політики, яка була б меншою мірою підпорядкована військовому союзу з США. Однак, не все так просто, і навіть якщо в планах Австралії розпочати більш незалежну безпекову політику від США, немає гарантії, що КНР візьме на себе роль найважливішого партнера Австралійського Союзу. У двосторонніх відносинах Канберри та Пекіна, існує велика кількість протиріч, зокрема, в області економіки. До того ж, після активних китайських інвестицій, уряд Австралії, побоюючись, що Китай таким чином, втручається в політичне життя і загрожує безпеці країни, обмежив свою інвестиційну політику.

Таким чином, Канберра вдало балансує між Пекіном та Вашингтоном проявляючи зацікавленість до співробітництва з обома країнами. Оскільки Австралія не готова приймати суто проамериканський, або ж прокитайський вектор зовнішньої політики, така подвійна гра все частіше починає викликати невдоволення урядів США та КНР. Можливо, в далекій перспективі, австралійському уряду доведеться зайняти сторону лише одного з політичних гігантів, проте в сучасних реаліях в цьому не виникає потреби.

Поки гаряча війна між США і Китаєм виглядає малоімовірною, але початок холодної війни стає все більш реальним. Внаслідок китайсько-американського протистояння можливий поділ регіону на два несумісних між

собою блоки. В таких умовах країнам АТР, особливо Австралії, яка довгий час балансує між двома силами, буде необхідно зробити вибір. Нарощення військових сил Китаєм та активізація його інвестиційної політики в ключові інфраструктурні об'єкти Австралії посилюють побоювання уряду Австралійського Союзу з приводу безпеки країни. Тому цілком ймовірно, що в умовах холодної війни Австралія може почати задумуватися про гарантію власної безпеки. США є головним безпековим гарантом Австралійського Союзу. Тому *другий сценарій* передбачає зміцнення австралійсько-американської військової співпраці в умовах нової холодної війни.

Можливість використання Америкою об'єктів австралійської військової інфраструктури значно посилить зацікавленість Вашингтону у співпраці з Канберрою. Проведення спільних військових навчань, збільшення кількості американських підрозділів на території США та спільна розвідувальна служба на австралійських об'єктах «Пайн Геп» та станції зв'язку «Гарольд Е. Хольт» доводять взаємозацікавленість у поглибленні співпраці між Австралією та США. До того ж, австралійський уряд дозволить збільшити кількість американських військ на своїй території та побудувати військові бази. Це призведе до посилення контролю США в АТР, і закріплення Сполучених Штатів у ролі гаранта регіональної безпеки. І як наслідок, збереження абсолютного лідерства США в АТР буде досягнуто.

Після відмови уряду Австралії співпрацювати з КНР, доведеться вносити корективи в австралійську економічну політику, оскільки про співпрацю з Пекіном, в цьому випадку, не може йти мови. Ймовірніше, Австралійський Союз обмежить надходження інвестицій від КНР та посилить міграційну політику. В свою чергу, Китай може відкликати всі свої інвестиції та припинити імпорт будь-якої сировини з Австралії, що матиме негативний вплив на австралійську економіку. Але варто пам'ятати, що США мають не менше значення для економічного розвитку Австралії, ніж КНР. Досі Австралія не могла розраховувати на економічну підтримку з боку Вашингтону, через

політику уряду Трампа, яка була спрямована на вихід США з ТПП. Проте ця подія не відкидає можливості посилення двосторонніх угод в сфері економіки, особливо в умовах протистояння з КНР, де Австралії та США доведеться шукати нові ринки збуту.

Третій сценарій розвитку австралійсько-американського партнерства в АТР очікується у випадку, якщо уряд Трампа продовжить свою нестабільну безпекову політику в АТР. При таких умовах Австралії нічого не залишиться, як заручитись підтримкою з боку КНР. В цьому випадку дислокацію американських військ на території Австралії буде припинено. Після ймовірного припинення співпраці Канберри з Вашингтоном у американців не буде доступу до розвідувальних військових станцій на території Австралії, що значно послабить їхній вплив в регіоні. У КНР навпаки з'явиться можливість розташовувати свої війська на території Австралії, і це, в свою чергу, покладе край американському військовому домінуванню в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Інвестиційна політика Австралії по відношенню до Китаю залишиться незмінною, що значно покращить розвиток австралійської економіки, проте посилить вже існуючу залежність від КНР.

Високі показники приросту ВВП дозволили Китаю стати найбільшим економічним партнером для більшості країн в АТР. Нарощення військової потужності, за аналогічним принципом, дозволить Пекіну перевести більшість азіатських країн з орбіти США на свою власну. При такому перебігу подій, Китай може стати домінуючою країною в АТР, що безперечно матиме негативний вплив на безпеку регіону. Збільшення регіональної ваги Китаю дозволить йому принести власні правила в новий постамериканський світовий порядок. Гонка озброєнь буде прискорюватися разом з наростаючими протиріччями щодо спірних територій з Індією, В'єтнамом, Філіппінами, Японією і Тайванем. А в умовах абсолютного лідерства КНР в регіоні, ніхто не змусить цю країну грати, дотримуючись правил.

Зважаючи на економічну взаємозалежність і регіональну інтеграцію, підтримувану різними багатосторонніми інститутами, які намагаються переводити відносини між акторами з русла конкуренції в бік взаємовигідної кооперації, уряди США, КНР та Австралії можуть дійти згоди з питання мирної співпраці, такий розвиток подій передбачений в *четвертому сценарії*. Відносини, зумовлені економічною вигодою, формують фундамент для стабільної взаємодії, яка дозволить в значній мірі знизити політичні тертя. Незважаючи на деяку напруженість у двосторонніх відносинах, американо-китайська економічна взаємодія важлива як з точки зору інвестицій та технологій, так і з позиції найбільшого ринку збуту експорту.

Над більшістю глобальних питань, включаючи тероризм, розповсюдження ядерної зброї, проблема піратства та розповсюдження наркотиків Китай найчастіше працює в одному напрямку з Вашингтоном, а не проти нього. Австралія, в такому випадку, долучиться до спільної роботи США та КНР в сферах безпеки та економіки та не постане перед вибором стратегічного партнера. Робота США та КНР з Австралією, як одним з важливих регіональних партнерів, буде в переважній мірі сфокусована на економічній стабільності та високих темпах економічного зростання в регіоні, які дозволять їм реалізувати свій потенціал. У міру зростаючого значення економічних чинників, питання взаємної безпеки буде набувати все більшого значення, що імовірно призведе до створення спільних регіональних організацій і форумів, які сприятимуть збільшенню рівня довіри та формуванню нових способів вирішення проблем. В регіоні будуть встановлені чіткі «правила гри» з питань вирішення всіх суперечок, де АСЕАН буде в якості основного майданчика врегулювання всіх проблем. Такий сценарій буде найоптимальнішим для безпекового становища в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, який безпосередньо впливає на безпеку у світі.

Варто зазначити, що ще одним важливим фактором, який впливатиме на розвиток військового партнерства Австралії та США, а також безпекову

ситуацію в АТР є ядерна програма КНДР. Ймовірно, що ця програма дозволяє Пхеньяну не стати маріонеткою в протистоянні Вашингтона та Пекіна в регіоні. Хоча у КНДР дотримуються позиції, що ядерна зброя гарантовано протидіє потенційному втручанню ззовні, не можна гарантувати і того, що ядерна зброя не буде використана Пхеньяном в наступальних цілях.

Північнокорейське ядерне питання має досить відчутний вплив на безпеку в АТР. Ймовірно, що існування ядерної програми КНДР може спровокувати збройний конфлікт між США та Північною Кореєю. На сьогодні можна прогнозувати три сценарії розвитку цього питання.

В умовах *першого сценарію*, КНДР продовжуватиме нарощувати свій ядерний потенціал, що може призвести до введення проти неї нових санкцій, які будуть підтримуватися США, Австралією, Японією та Південною Кореєю. Ядерна програма КНДР серйозно непокоїть Австралійський Союз, який вважає її загрозою власній безпеці. Тому в таких умовах Австралія лише посилить військове партнерство з США, які є головним гарантом стабільності зеленого континенту. У випадку з Японією та Південною Кореєю спостерігатиметься аналогічна тенденція зміцнення партнерства на протипагу КНДР. Однак якщо згадувати ще одного регіонального лідера – КНР, то скоріш за все, з метою збереження дипломатичних та економічних відносин з КНДР, а також в умовах конфронтації з США, Пекін утримається від додаткових санкцій проти Пхеньяну.

Таким чином, для КНДР санкції стають постійним фреймворком, що знижує їх ефективність і негативно впливає на зростання військового потенціалу. Коаліція США продовжуватиме дипломатичний і економічний тиск, а Китай, в свою чергу, займе миротворчу позицію, виступаючи проти будь-якої ескалації конфлікту. Як наслідок, такі дії сповільнять розвиток конфлікту та позиції сторін, протягом деякого часу кардинально не відрізнятимуться від сьогоднішніх.

Другий сценарій передбачає, що КНДР продовжить нарощувати свій ядерний потенціал і успішно проводитиме випробування ядерної зброї. Керівництво КНДР почне погрожувати застосуванням ядерної зброї проти США, а також і Австралії, якщо вона продовжить в усьому слідувати за Сполученими Штатами. Також уряд КНДР почне проводити агресивну політику щодо Південної Кореї. У свою чергу, конфлікт, який ймовірно буде посилюватись, не зможе не турбувати населення і політичне керівництво Японії.

У випадку посилення «войовничої риторики» КНДР, напруга на Корейському півострові досягне свого апогею. Найближчі сусіди КНДР – Південна Корея і Японія, заручившись підтримкою США та Австралії, готуватимуть збройну операцію з приборкання «неспокійного сусіда». У цій ситуації все буде залежати від того, наскільки підготовленою та швидкою виявиться проведена операція коаліції та як довго плани з її організації будуть зберігатися в таємниці.

Ймовірно, коаліція завдасть удару по Пхеньяну, який відповість запуском міжконтинентальних балістичних ракет з ядерною боеголовкою по західному узбережжю США, а також екстреним початком військових дій проти Південної Кореї. У відповідь, США нанесуть ядерний удар по КНДР, і Корейський півострів перетвориться на попелище. Ядерний удар матиме катастрофічні наслідки для всього Азіатського регіону, і майбутнє світу опиниться в небезпеці. Цей сценарій є найгіршим варіантом розвитку подій на сьогодні.

В умовах *третього сценарію*, Китай як один з головних акторів в регіоні, бере на себе роль медіатора у врегулюванні конфлікту навколо ядерної програми КНДР, в першу чергу щоб довести свою значимість і вплив в регіоні. Через те що КНР зберігала відносно нейтральну політику по відношенню до КНДР, на відміну від США та Австралії, існує ймовірність того, що Пхеньян погодиться на діалог з Пекіном з приводу врегулювання ядерного питання Північної Кореї.

Незважаючи на періодичні заяви про те, що правляча верхівка Пхеньяна нібито готова відмовитися від ядерної зброї, слід визнати, що КНДР, швидше за все, залишиться ядерною державою в доступному для огляду майбутньому. Ніякі погрози, так само як і ніякі обіцянки економічних благ не зможуть північнокорейську політичну еліту відмовитися від ядерної зброї, яку вони вважають запорукою власного політичного виживання.

Підсумком тривалих двосторонніх переговорів між КНР та КНДР, ймовірно, буде підписання Пхеньяном договору про нерозповсюдження ядерної та припинення ядерної програми. Підсумком розвитку ситуації за таким сценарієм стає збереження позицій країн при дипломатичних відносинах і відмову від застосування силових методів. Також раціональним рішенням північнокорейської ядерної проблеми представляється компромісна угода, за якою Північна Корея могла б зберегти деяку кількість ядерних зарядів, але погоджувалася б на заморожування ядерної програми і, можливо, фізичну ліквідацію частини обладнання, яке грає в цій програмі ключову роль (наприклад, центрифуг, які використовуються для збагачення урану). Такий перебіг подій є також досить оптимальним для безпекової ситуації в АТР.

Таким чином, доки існує ймовірність конфронтації США та КНР та ядерна програма КНДР, Австралія буде шукати шляхи забезпечення власної безпеки. На сьогодні, США залишатиметься головним партнером, який гарантує безпекову стабільність Австралійському Союзу. Уряд Австралії зацікавлений у співробітництві з Сполученими Штатами, це проявляється у сприянні поширення впливу США в АТР шляхом розміщення американських військ на території Австралії та проведення спільної розвідувальної роботи на стратегічно важливих австралійських станціях. Канберрі не вигідно знаходитися в конфронтації з Пекіном, адже через це австралійська економіка може зазнати серйозних збитків. Доки Канберрі вдавалось успішно балансувати між Вашингтоном та Пекіном, проте в умовах посилення конкуренції за регіональне лідерство, австралійське лавіювання викликає невдоволення з боку США та

КНР. В таких умовах, австралійському уряду доведеться прийняти сторону однієї з країн.

Вибір уряду Австралії буде залежати від гарантій, які надасть кожна з країн. Зокрема, якщо уряд Трампа повернеться до політики нарощення військової присутності в АТР, без вимог збільшення фінансування американських військ, то США так і залишаться гарантом безпеки Австралії. До того ж, у такому випадку Австралія остаточно обере сторону США та відмовиться від економічного співробітництва з КНР, тому Вашингтон отримає ще й вигідного економічного партнера, який у всьому наслідуватиме Сполучені Штати. Проте не варто забувати, що поки уряд Австралії сумнівається в безпековій політиці Трампа, економічна співпраця з КНР займає одне з найважливіших аспектів у зовнішній політиці країни. Тому існує можливість, що китайський уряд запропонує вигідніші умови для розвитку Австралії, і тоді вибір Канберри схилитиметься в бік Пекіну. При такому розвитку подій, Китай остаточно отримає лідерство в регіоні та ніхто вже не зможе контролювати його вплив на безпекову ситуацію в АТР.

Однак якщо урядам США та КНР вистачить виваженості у формуванні зовнішньої політики, між Сполученими Штатами та Китаєм може виникнути тісна співпраця, яка матиме позитивний вплив на безпекове середовище АТР. У такому випадку, Австралії та іншим країнам Азіатсько-Тихоокеанського регіону не доведеться робити вибір на користь лише однієї країни. В таких умовах посилюється ймовірність створення додаткових механізмів, які будуть спрямовані на інтеграцію між США та КНР, до якої долучатимуться і інші країни АТР, зокрема Австралія. Такий перебіг подій є найоптимальнішим для безпекової ситуації в АТР, адже спостерігатиметься не «війна всіх проти всіх», а «війна проти існуючих загроз стабільності Азіатсько-Тихоокеанського регіону», в якій не останнє місце займатиме Австралія.

В умовах зростання загрози від ядерної програми КНДР, Австралія й надалі продовжуватиме поглиблювати співпрацю з США, оскільки країна вже

довгий період є головним гарантом безпеки для Австралійського Союзу. З метою сильнішого протистояння ядерній загрозі КНДР, в АТР може утворитися нова коаліція, до якої будуть входити США, Австралія, Японія та Південна Корея. Завдяки санкціям, які будуть спрямовані проти КНДР, ймовірно вдасться призупинити розвиток ядерної програми та послабити північнокорейську ядерну небезпеку яка загрожує регіону.

Варто зазначити, що КНР також відводиться важлива роль у врегулюванні ядерної програми КНДР, оскільки на сьогодні Китай залишається найважливішим торговим партнером КНДР та може вдатися до переговорів які, ймовірно, принесуть позитивні результати. Підсумком тривалих двосторонніх переговорів між КНР та КНДР може буде підписання Пхеньяном договору про припинення розвитку ядерної програми, нерозповсюдження ядерної зброї та подальший вступ країни в ядерний клуб на загальних правах поряд з країнами-засновниками, що, безумовно, зменшить напругу в АТР яка виникала через ядерну загрозу КНДР.

В будь-якому випадку, можемо стверджувати що Австралія поки не здатна самостійно захистити себе від існуючих, або ж потенційних загроз власній безпеці. Поки що Австралія залежна від США в безпековому плані, та від КНР в економічному. Тому в кожному з вищеперлічених прогнозів, Австралії доводилось обирати країну, яка б могла стати гарантом австралійської безпеки. В сучасних умовах спроби австралійського уряду розробити більш незалежну безпекову політику та обмежити інвестиційні вливання в інфраструктуру країни є цілком логічними. Це дозволить Австралії вести більш незалежну військову та економічну політику, а також менше піддаватися зовнішньому впливу. Проте поки що Канберра покладається на Вашингтон, як на головного гаранта національної безпеки Австралії. Такий союз позитивно впливає на безпекову ситуацію в АТР та з роками може перерости в один з найважливіших елементів безпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

ВИСНОВКИ

Опрацювання широкої джерельної бази, ознайомлення з австралійською, американською та українською історіографічною спадщиною, застосування методів наукового дослідження дозволили авторці з достатньою мірою об'єктивності дослідити роль австралійсько-американського військового партнерства як елементу системи безпеки в АТР у 2011-2018 рр. Однак варто відмітити відсутність сучасних узагальнюючих досліджень з обраної теми, як цілісного історичного явища. Особливо це стосується української історіографії. Тому комплексне дослідження даної теми є досить актуальним на сьогодні.

Виокремлюючи *сучасні проблеми регіональної безпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні* варто зазначити, що політична обстановка в АТР характеризується динамізмом, нерівномірністю розвитку, політичною та економічною нестабільністю. Одним з каталізаторів таких тенденцій стає повернення в регіон суперництва двох світових держав, цього разу у вигляді протистояння США та КНР. США мають намір зберегти статус наддержави в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, проектуючи свою силу на регіон, Китай прагне здобути світову першість.

Для США зростання сили Китаю має свої позитивні ефекти щодо позицій Сполучених Штатів в АТР. Це робить можливим військову присутність і співпрацю з країнами регіону, а також збереження союзників в ньому та можливість придбання нових стратегічних партнерів. Однак варто враховувати, що хороші позиції США в цьому регіоні визначаються надією країн, які побоюються зростаючого впливу Китаю, в те, що США здатні підтримувати безпеку і стабільність в АТР. Одним із пріоритетних напрямків зовнішньої політики Китаю в АТР є зміцнення військової та економічної присутності в регіоні. Військова модернізація КНР покликана гарантувати добробут і процвітання країни, а також захист від можливої конфронтації з країнами АТР.

Проте більшість сусідів КНР в АТР побоюються посилення країни, вважаючи зміцнення військової могутності Китаю прямою загрозою власної національної безпеки. Актуальним питанням військової стабільності в АТР залишається і зростаюча міць Китаю, тобто активна модернізація його збройних сил. КНР вже здатна кинути виклик США в багатьох військових сферах. Китай щорічно збільшує свій оборонний бюджет. Витрати КНР на цю статтю бюджету значно зросли за останні кілька років.

До проблем Азіатсько-Тихоокеанського регіону, які мають глобальне значення, також можна віднести зближення Росії та Китаю, яке потенційно може об'єднати їх в єдиний блок. В боротьбі з тиском з боку США Китаю потрібна держава, з якою можна вступити в тісну співпрацю для формування надійного стратегічного тилу, і цілком очевидно, що це Росія. Якщо китайсько-російське військово-партнерство продовжить поглиблюватись, у світовій геополітиці відбудуться глобальні зміни. В Азіатсько-Тихоокеанському регіоні буде кинуто виклик системі альянсів орієнтованих на США.

Ядерна програма КНДР також є одним з найважливіших питань стабільності в АТР. Ця програма здатна дестабілізувати ситуацію в АТР та спричинити військовий конфлікт на Корейському півострові, або гонку ядерних озброєнь в регіоні. Північна Корея притримується позиції ядерного озброєння як гарантії збереження режиму, що існує в країні, оскільки гарантії які дає уряд США – не надійні. Зростаюча військова міць Північної Кореї наражає на небезпеку прилеглі країни. Проблеми морського піратства, тероризму та наркоторгівлі також безпосередньо впливають на стабільність та безпеку в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Тому нагальною потребою залишається розбудова дієвої архітектури регіональної безпеки.

Характеризуючи *архітектуру регіональної безпеки* в АТР варто зазначити, що поки немає єдиного регіонального безпекового механізму, однак функціонує кілька організацій сфери діяльності яких частково взаємодоповнюються. Деякі з них займаються виключно питаннями безпеки,

інші ж розглядають і додаткові аспекти. Однак всі ці організації характеризуються слабким рівнем інституціоналізації. Характерною особливістю сучасної обстановки в АТР є висока динаміка політичних і економічних процесів, що формують стійку тенденцію до перетворення регіону в надзвичайно важливий центр світової політики і економіки. З цілої низки показників цей рубіж вже досягнуто. Економічна та політична інтеграція успішно відбувається в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні на різних рівнях, але чітко організованих структур й досі не існує. Існуючі регіональні організації, переважно виступають в якості дискусійних форумів, які засновані на принципі консенсусу та мають обмежені повноваження. Скоординованих структур з підтримки безпеки в регіоні лише одиниці.

Переважає більшість регіональних організацій виявлялися слабкими і залежними від консенсусного рішення, даючи необов'язкові до виконання рекомендації і налагоджуючи неформальні відносини між лідерами. Аналізуючи регіональні інтеграційні процеси в АТР варто зазначити, що в регіоні функціонують декілька організацій, в яких не спостерігається чітка позиція певної країни-лідера. Діяльність цих організацій спрямована на всебічне співробітництво між країнами АТР та сприяють їхній інтеграції. В Азіатсько-Тихоокеанському існує необхідність створення дієвого безпекового механізму, на кшталт НАТО. Однак в умовах конкуренції та боротьби за регіональне лідерство між провідними державами, практично неможливо створити систему колективної безпеки, яка б гарантувала організовані дії держав АТР у відповідь на потенційні загрози.

Австралія надає великого значення питанням національної безпеки і прагне оперативно адаптувати свою військово-політичну стратегію задля максимальної протидії існуючим *регіональним викликам*. Австралійське керівництво усвідомлює, що ключовим фактором, який в найближчі десятиліття буде визначати стратегічну обстановку в АТР і безпосередньо впливати на національну безпеку і зовнішню політику країни, є відносини між

США і Китаєм. Визнаючи наявність американо-китайських протиріч, Австралія розраховує на відсутність конфлікту між цими двома державами в майбутньому і передбачає, що в довгостроковій перспективі Пекін і Вашингтон будуть розвивати конструктивні відносини, що включають як конкуренцію, так і співробітництво.

Останнім часом Австралія почала заявляти про себе, як про важливого учасника у вирішенні питань регіональної безпеки АТР. Австралійський Союз претендує на лідерство серед країн Океанії та залишає за собою вплив на забезпечення стабільності в цьому субрегіоні. Країна долучається до співпраці з різноманітними установами, які націлені на боротьбу з тероризмом, піратством та наркоторгівлею в межах АТР. За останні роки кількість австралійських витрат на військову сферу значно зросла, однак поки країна не здатна самостійно справитися з регіональними проблемами, тому покладається на стратегічне партнерство з США.

Ядерна програма КНДР, тероризм, нелегальне розповсюдження наркотиків та піратство також негативно впливають на безпекову ситуацію в Австралії, проте після приходу Д. Трампа до влади в США та зміни його безпекової політики, Канберра вже не може так впевнено, як і раніше покладатися на Вашингтон, як на головного гаранта своєї безпеки. Всі ці фактори стимулюють австралійський уряд спрямовувати сили на розроблення власної системи безпеки, задля протидії регіональним викликам які загрожують безпеці Австралії. Проте Спроби австралійського уряду вибудувати більш незалежну безпекову політику хоч і виглядають досить впевнено, проте поки Австралія не в змозі у повній мірі захистити себе від усіх безпекових загроз, які існують в АТР.

Аналізуючи *особливості військового співробітництва* Австралії та США, слід зазначити, що військове партнерство між США та Австралією залишається актуальним. Між Канберрою та Вашингтоном було створено механізми, які допомагають розвитку співпраці у військовій сфері. Австралійський уряд

усіляко підтримує поглиблення відносин з США та сприяє збільшенню кількості американських військових сил в АТР, надаючи їм можливість розміщуватися на території Австралійського Союзу. Головна цінність Австралії для США полягає в тому, що вона забезпечує військову присутність Сполучених Штатів на своїй території, що, в свою чергу, збільшує їхню впливовість в АТР. Вашингтон гарантує захист Канберрі і є гарантом її безпекової стабільності, проте китайський фактор вносить безлад в альянс США і Австралії. Канберрі не вигідно знаходитися в конфронтації з Пекіном, адже через це австралійська економіка може зазнати серйозних збитків.

Австралійсько-американська співпраця в сфері безпеки має багаторічну історію і продовжує розвиватись, проте в таких умовах підвищується залежність Австралії від будь-яких змін безпекової політики США, що збільшує її вразливість перед існуючими безпековими загрозами в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Проте в умовах існування загроз безпековій ситуації в АТР, військове партнерство між США та Австралією залишатиметься актуальним. Стимулом поглиблення військової співпраці між цими країнами полягає у посиленні військової могутності КНР та її зміцнення, як лідера в АТР; ядерна загроза КНДР; територіальні суперечки в Південно-Китайському морі; тероризм, нелегальний обіг наркотиків та піратство – аспекти, які впливають на регіональну безпеку регіону, а отже на стабільність США та Австралії, зокрема.

Прогнозуючи перспективи розвитку відносин Австралійського Союзу та США в контексті забезпечення регіональної безпеки, необхідно зауважити, що подальший розвиток партнерства залежатиме від переважній мірі, залежить від відносин між США та КНР в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. В умовах конкуренції між США та КНР, цілком ймовірно, що АТР чекає поділ на два блоки. В такому разі, країнам доведеться обирати з ким продовжувати співпрацю. Вибір уряду Австралії буде залежати від гарантій які нададуть США та КНР. Сьогодні Канберрі зручно балансувати між Вашингтоном та Пекіном, проте в умовах біполярності, уряд Австралії вже не зможе лавіювати між обома

країнами. В безпековому плані австралійський істеблішмент схиляється до співпраці з США, проте з приходом до влади Трампа та зміни його безпекової політики, Австралія вже не може повністю покладатися на Сполучені Штати, як гарант безпеки. У такому випадку, австралійська прихильність може схилитись на бік КНР.

Якщо Австралія прийме китайську сторону в ймовірному протистоянні КНР та США, процвітання австралійсько–китайської економічної співпраці гарантоване, однак під сумнів ставиться безпекова стабільність як Австралійського Союзу, так і АТР. Найоптимальнішим сценарієм як для Австралії, так і для розвитку Азіатсько-Тихоокеанського регіону є зменшення напруги у відносинах та тісна співпраця між США та КНР. При таких умовах очікується створення додаткових механізмів, які будуть спрямовані на інтеграцію між США та КНР до якої долучатимуться і інші країни АТР, зокрема Австралія.

Одним з найважливіших питань стабільності в АТР є ядерна програма КНДР. Ця програма здатна дестабілізувати ситуацію в АТР та спричинити військовий конфлікт на Корейському півострові, або гонку ядерних озброєнь в регіоні. Північнокорейське ядерне питання має досить відчутний вплив на безпеку в АТР. Ймовірно, що існування ядерної програми КНДР може спровокувати збройний конфлікт між США та Північною Кореєю. Загроза розповсюдження ядерної зброї також може загостритись у випадку активної розробки ядерної програми. Якщо КНДР продовжить нарощувати свій ядерний потенціал, це може призвести до посилення проти неї існуючих санкцій, які будуть підтримуватися США, Австралією, Японією та Південною Кореєю. В таких умовах австралійсько-американське військове партнерство лише посилиться. Однак якщо згадувати ще одного регіонального лідера – КНР, то скоріш за все, з метою збереження дипломатичних та економічних відносин з КНДР, а також в умовах конфронтації з США, Пекін утримається від додаткових санкцій проти Пхеньяну.

Інший сценарій розвитку відносин очікується у випадку посилення «войовничої риторики» КНДР. В такому разі напруга на Корейському півострові досягне свого апогею. Найближчі сусіди КНДР – Південна Корея і Японія, заручившись підтримкою США та Австралії, готуватимуть збройну операцію проти Північної Кореї. Цілком можливо, що коаліція завдасть удару по Пхеньяну, який, в свою чергу, не змусить чекати відповіді. Ядерний удар матиме катастрофічні наслідки для всього Азіатського регіону, тому сценарій є найгіршим варіантом розвитку подій на сьогодні.

Більш оптимальним шляхом вирішення ядерного питання КНДР є рішення припинення ядерної програми Північною Кореєю після переговорів. Як наслідок, буде підписаний договір про нерозповсюдження ядерної зброї. Підсумком розвитку ситуації за таким сценарієм стає збереження позицій країн при дипломатичних відносинах і відмову від застосування силових методів. Такий перебіг подій є також досить оптимальним для безпекової ситуації в АТР.

Необхідно поетапно переводити взаємодію ключових країн АТР у неконфронтаційне русло, інакше кажучи, розвивати міжрегіональний діалог і співробітництво, а також створювати багатосторонню регіональну структуру безпеки в АТР. Роль стабілізатора в цьому процесі цілком може зіграти австралійсько-американське військове партнерство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Джерела:

1. About АРЕС — Asia-Pacific Economic Cooperation. URL: <https://www.apec.org/About-Us/About-APEC.aspx> (дата звернення: 18.09.2019).
2. Aegis Ballistic Missile Defense. Missile Defense Agency. U.S. Department of Defense. URL: http://www.mda.mil/system/aegis_bmd.html (дата звернення: 23.05.2019).
3. Agreement on Trade in Goods of the Framework Agreement on comprehensive economic cooperation between the Association of Southeast Asian Nations and the People's Republic of China. URL: <http://www.asean.org/wp-content/uploads/images/2013/economic/afta/ACFTA/3-%20Agreement%20ACFTA%20TIG%20Agreement%20%28Body%20Agreement%29> (дата звернення: 12.11.2019).
4. Agreement on Trade in Goods Under the Framework Agreement on Comprehensive Economic Cooperation between the Association of Southeast Asian Nations and the Republic of India. URL: <http://www.asean.org/wp-content/uploads/images/2013/economic/afta/ASEAN%20India%20TIG%20-%20СТС%20scan%20> (дата звернення: 18.05.2019).
5. АРЕС. Yokahama Declaration. URL: http://www.apec.org/Meeting-Papers/Leaders-Declarations/2010/2010_aelm.aspx. (дата звернення: 2.09.2019).
6. AUSMIN sets the stage for Morrison's White House visit. URL: <https://www.aspi.org.au/opinion/ausmin-sets-stage-morrison-s-white-house-visit> (дата звернення: 15.11.2019).
7. Australia battles Chinese political influence. URL: <https://www.economist.com/news/asia/21723454-it-will-be-uphill-struggle-australia-battles-chinese-political-influence>. (дата звернення: 25.02.2018).

8. Australia may need to consider nuclear weapons to counter China's dominance, defence analyst says. URL: <https://www.abc.net.au/news/2019-07-02/australia-submarine-aircraft-defence-spending-china-dominance/11269412> (дата звернення: 22.10.2019).
9. Australian Bureau of Statistics. URL: <https://www.abs.gov.au/> (дата звернення: 23.10.2019).
10. Australian Government Department of Defence. URL: <https://www.defence.gov.au/> (дата звернення: 23.05.2019).
11. Australia-New Zealand Counter-Terrorism Committee. URL: <https://www.nationalsecurity.gov.au/WhatAustraliaisdoing/Pages/Australia-New-Zealand-Counter-Terrorism-Committee.aspx> (дата звернення: 11.04.2019).
12. Australia's 'special strategic relationship' with Japan: another 'China choice'? URL: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10357718.2015.1058340?src=recsys&journalCode=caji20> (дата звернення: 02.02.2018).
13. Australia's relationship with China explained. URL: https://wn.com/australia_and_china (дата звернення: 27.11.2017).
14. Australia-US Defense relation. URL: <https://usa.embassy.gov.au/defence-cooperation> (дата звернення: 21.04.2019).
15. Ballistic Missile Defense Review Report. Department of Defense. USA. URL: http://www.defense.gov/bmdr/docs/BMDRasof26JAN100630_forweb.pdf (дата звернення: 3.11.2019).
16. China & Australia to sign free trade agreement. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=CpNq5Qu3VUc> (дата звернення: 25.11.2017).
17. China Trends #2. URL: <https://www.institutmontaigne.org/en/blog/china-trends-2-chinas-port-investment-flag-behind-trade> (дата звернення: 3.11.2019).

18. Countering Violent Extremism (CVE) Working Group. URL: <https://www.thegctf.org/Working-Groups/Countering-Violent-Extremism> (дата звернення: 11.05.2019).
19. Country Reports on Terrorism 2018. Bureau of counterterrorism URL: <http://www.state.gov/j/ct/rls/crt/index.htm> (дата звернення: 18.11.2019).
20. Cronau P., The Base: Pine Gap's Role in US Warfighting. 20 August 2017; *The Intercept*, August 20, 2017.
21. Defence Legislation Amendment Act 2011. URL: <https://www.legislation.gov.au/Details/C2011A00183> (дата звернення: 29.11.2019).
22. Defence Trade Controls Act. URL: <https://www.legislation.gov.au/Details/C2016C00287> (дата звернення: 5.04.2019).
23. Defence White Paper. URL: <https://www.defence.gov.au/WhitePaper/> (дата звернення: 09.10.2019).
24. Defense of Japan 2018. URL: https://www.mod.go.jp/e/publ/w_paper/pdf/2019/DOJ2018_Digest_EN.pdf (дата звернення: 24.09.2019).
25. Drug strategy. URL: <https://www.afp.gov.au/what-we-do/crime-types/drug-crime/strategies> (дата звернення: 23.09.2019).
26. Edel Ch. Is american policy toward China due for a 'reckoning'? URL: <https://www.ussc.edu.au/analysis/is-american-policy-toward-china-due-for-a-reckoning>. (дата звернення: 14.10.2019).
27. Edel Ch. The future of the US-Australia alliance in an era of great power competition. URL: <https://www.ussc.edu.au/analysis/the-future-of-the-us-australia-alliance-in-an-era-of-great-power-competition>. (дата звернення: 14.10.2019).

28. Federal government of the United States. URL: <https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/our-government/> (дата звернення: 11.09.2019).
29. Gallery of illustrations by Fairfax Media artist Andrew Dyson. URL: <http://www.smh.com.au/photogallery/federal-politics/cartoons/gallery-of-illustrations-by-fairfax-media-artist-andrew-dyson-20090819-epqv> (дата звернення: 10.01.2018).
30. Gerhardt T. America's Pacific Century?: APEC Summit in Hawaii Seeks to Implement Free Trade Agreement of the Asia Pacific Region. URL: <https://www.commondreams.org/views/2011/11/11/americas-pacific-century-apec-summit-hawaii-seeks-implement-free-trade-agreement> (дата звернення: 25.11.2019).
31. Government of Australia. URL: <https://www.australia.gov.au/> (дата звернення: 28.10.2019).
32. Greene A. DFAT boss warns international students to resist Chinese Communist Party's 'untoward' influence. URL: <http://www.abc.net.au/news/2017-10-09/universities-warned-to-resist-chinese-communist-party-influence/9030372>. (дата звернення: 26.11.2019).
33. Ground-based Midcourse Defense (GMD). Missile Defense Agency. U.S. Department of Defense. URL: <http://www.mda.mil/system/gmd.html> (дата звернення: 04.05.2019).
34. How the sale of Darwin port to the Chinese sparked a geopolitical brawl. URL: <https://www.theguardian.com/australia-news/2016/dec/18/how-the-sale-of-darwin-port-to-the-chinese-sparked-a-geopolitical-brawl> (дата звернення: 15.11.2019).
35. International cooperation. Missile Defense Agency. U.S. Department of Defense. URL: http://www.mda.mil/system/international_cooperation.html (дата звернення: 9.10.2019).

36. Is Australia a middle power? URL: <http://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/is-australia-a-middle-power/> (дата звернення: 18.05.2019).
37. Japan Interested in Aegis Ashore for Ballistic Missile Defense. Asian Defense News. URL: <http://asian-defence-news.blogspot.ru/2014/09/japan-interested-in-aegis-ashore-for.html> (дата звернення: 05.03.2019).
38. Joint declaration of the ASEAN defence ministers on promoting defence cooperation for a dynamic ASEAN community. URL: <https://www.asean.org/storage/2016/05/Joint-Declaration-10th-ADMM-25-May-2016-Promoting-Defence-Cooperation.pdf> (дата звернення: 11.10.2019).
39. Kerry J. Remarks at a Meeting on International Peace and Security and Countering Terrorism URL: <http://www.state.gov/j/ct/> (дата звернення: 22.11.2019).
40. Lowy Institute Poll. 2018. URL: <https://www.lowyinstitute.org/publications/2018-lowy-institute-poll> (дата звернення: 09.10.2019).
41. Lowy Institute. URL: <https://www.lowyinstitute.org/> (дата звернення: 18.09.2019).
42. Making the Case for China's Engagement with Oceania. URL: <https://www.asiapacific.ca/fr/blog/making-case-canadas-engagement-oceania> (дата звернення: 22.10.2019).
43. Memorandum of understanding between the secretariat of the ASEAN. URL: <https://asean.org/wp-content/uploads/images/ASEAN-SCO-MOU.pdf> (дата звернення: 29.09.2019).
44. Naval Communication Station Harold E Holt (Area A), Exmouth, WA, Australia URL: http://www.environment.gov.au/cgi-bin/ahdb/search.pl?mode=place_detail;place_id=103552 (дата звернення: 15.09.2019).
45. North Korea's nuclear weapons program poses serious threat to Australia, Julie Bishop warns. URL: <https://www.abc.net.au/news/2017-04-18/north-korea->

- nuclear-weapons-pose-serious-threat-to-australia/8448790 (дата звернення: 15.10.2019).
- 46.Nye J.S. Five Truths about Terrorism. URL: <http://www.project-syndicate.org/commentary/terrorism-not-biggest-threat-to-americans-byjoseph-s-nye-2016-02?barrier=true> (дата звернення: 10.11.2019).
- 47.Obama “Freedom is more powerful than fear”. URL: <http://www.pbs.org/newshour/rundown/watch-live-obama-to-give-prime-time-address-sunday-after-shootings/> (дата звернення: 19.04.2019).
- 48.Obama and Gillard joint media conference, Parliament House. URL: <https://www.couriermail.com.au/news/imagegallery/af2030ea57b6341dea89fe4269a74b33> (дата звернення: 09.11.2019).
- 49.Obama tells Asia US 'here to stay' as a Pacific power. URL: <https://www.theguardian.com/world/2011/nov/17/obama-asia-pacific-address-australia-parliament> (дата звернення: 23.09.2019).
- 50.Obama visit: Australia agrees US Marine deployment plan. BBC. URL: <https://www.bbc.com/news/world-asia-15739995> (дата звернення: 16.11.2019).
- 51.Obama's speech a statement of intent. URL: <https://www.abc.net.au/news/2011-11-17/brack-obama27s-speech-to-parliament/3678058> (дата звернення: 05.04.2019).
- 52.Pacific Islands Forum. URL: <https://www.forumsec.org/> (дата звернення: 15.10.2019).
- 53.Pacific-Agreement-on-Closer-Economic-Relations. URL: <http://www.forumsec.org/wp-content/uploads/2018/02/Pacific-Agreement-on-Closer-Economic-Relations.pdf> (дата звернення: 08.09.2019).
- 54.Pine Gap and the Nobel prize the Oz government ignores. URL: <https://www.alicespringsnews.com.au/2017/10/16/pine-gap-and-the-nobel-prize-the-oz-government-ignores/> (дата звернення: 17.11.2019).

55. President Barack Obama's visit to Canberra, Australia, 2011. URL: <https://www.couriermail.com.au/news/imagegallery/af2030ea57b6341dea89fe4269a74b33> (дата звернення: 09.11.2019).
56. Promoting Disaster Resilience: Domestic and International challenges. URL: <https://www.aspi.org.au/video/promoting-disaster-resilience-domestic-and-international-challenges> (дата звернення: 17.10.2019).
57. ReCAAP ISC. URL: <http://www.recaap.org/> (дата звернення: 23.11.2019).
58. Security challenges rule the waves in Pacific. URL: <https://www.aspi.org.au/opinion/security-challenges-rule-waves-pacific> (дата звернення: 17.11.2019).
59. Soto H. How to Win the War on Terror Project Syndicate. URL: <http://www.project-syndicate.org/columnist/hernando-de-soto> (дата звернення: 14.09.2019).
60. Subsidiary bodies of the Commission on Narcotic Drugs. URL: https://www.unodc.org/unodc/en/commissions/CND/Subsidiary_Bodies/HONLAP/HONLAP_43.html (дата звернення: 23.05.2019).
61. The 2016 Defence White Paper. URL: <https://www.defence.gov.au/whitepaper/Docs/2016-Defence-White-Paper.pdf> (дата звернення: 23.04.2019).
62. The Australian. URL: <https://www.theaustralian.com.au/> (дата звернення: 05.09.2019).
63. The Ballistic Missile Defense System (BMDS). Missile Defense Agency. U.S. Department of Defense. URL: <http://www.mda.mil/syste.html> (дата звернення: 8.11.2019).
64. The Diplomat. URL: <https://thediplomat.com/> (дата звернення: 05.09.2019).
65. The Economist. URL: <https://www.economist.com/togas/australia> (дата звернення: 05.05.2019).
66. The Force Posture Agreement between the Government of Australia and the Government of the United States of America. URL:

- <https://www.info.dfat.gov.au/Info/Treaties/Treaties.nsf/AllDocIDs/6441A500816C2902CA257D38001DB33D> (дата звернення: 17.05.2019).
67. The Global Terrorism Index (GTI) report. 2015. The Institute for Economics and Peace URL: <http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/11/GlobalTerrorism-Index-2015.pdf> (дата звернення: 17.05.2019).
68. The Trans Pacific Partnership Will Strengthen the Japan — US Alliance // Keidanren Japan Business Federation. URL: <http://www.keidanren.or.jp/en/policy/2016/039.html> (дата звернення: 17.11.2019).
69. The U.S. Strategy To Defeat ISIL and Combat the Terrorist Threat. January 2016. URL: <https://www.whitehouse.gov/isilstrategy> (дата звернення: 17.11.2019).
70. The U.S. Will Increase Its Military Presence in Australia. URL: <https://time.com/3102616/us-military-presence-australia/> (дата звернення: 3.11.2019).
71. U.S. Department of Defense. URL: <https://www.defense.gov/> (дата звернення: 12.03.2019).
72. US-Australia Dialogue on Cooperation in the Indo-Pacific, January 26, 2017. URL: <https://www.foreignminister.gov.au/minister/julie-bishop/speech/gday-usa-us-australian-dialogue-cooperation-indo-pacific> (дата звернення: 17.11.2019).

Монографії та наукові статті:

73. Alagappa M. Asian security practice. *Stanford university press*. Stanford, 2015. No 4. P.40–46.
74. Hanson F. Australia and the World: Public Opinion and Foreign Policy. URL: http://www.lowyinstitute.org/files/pubfiles/LowyPoll_2010_LR_Final.pdf (дата звернення: 25.10.2019).

75. Jennings P. Big challenges for Australia in a changing world order. URL: <https://www.aspi.org.au/opinion/big-challenges-australia-changing-world-order-0> (дата звернення: 25.11.2019).
76. Jennings P. Risk and reward for Australia as US flexes its muscles in Asia. URL: <https://www.aspi.org.au/opinion/risk-and-reward-australia-us-flexes-its-muscles-asia> (дата звернення: 24.11.2019).
77. Jennings P. The US rebalance to the Asia-Pacific: an Australian perspective. *Asia Policy*. 2013. No 15. P. 38–44.
78. Kennedy E. Foreign Donations, Local Politics: China's Australia Influence. URL: <https://thediplomat.com/2017/07/foreign-donations-local-politics-chinas-australia-influence/>. (дата звернення: 27.11.2019).
79. Kent A. States monitoring states: The United States, Australia, and China's human rights, 1990—2001. *Rights Quarterly*. 2001. Vol. 23, No 3. P. 30–37.
80. Reed J. Surrounded: How the US Is Encircling China with Military Bases. *Foreign Policy*. 2013. No 2. P. 23–31.
81. Roggeveen S. *What the new defence white paper will say about China*. URL: <http://www.lowyinterpreter.org/post/2013/09/23/what-new-defence-white-paper-will-say-about-china.aspx> (дата звернення: 27.11.2019).
82. The Australia-China Story. URL: <https://www.thechinastory.org/the-australia-china-story/> (дата звернення: 06.03.2019).
83. Wesley M. The rich tradition of Australian realism. *Australian Journal of Politics and History*. 2013. Vol. 55, No 3. P. 24–33.
84. Белей С. Фактор Китая в политике Австралии в Азиатско-тихоокеанском регионе. URL: http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/94144/1/Journal2014_1_beley.pdf (дата звернення: 05.03.2019).
85. Журбей Е.В. «Мозговые центры» и внешняя политика Австралийского Союза: история вопроса. URL: https://ojkum.ru/arc/lib/2011_04_11.pdf (дата звернення: 12.09.2019).

- 86.Кіктенко В.О. Геоeкономiчне зростання Китаю в сучасному свiтi. Стенограма наукової доповідi на засiданнi Президiї НАН України. *Вiсник НАН України*. 2017. С. 42–56.
- 87.Ковтун О.Ю. Iнтеграцiйнi процеси та мiждержавнi об'єднання Австралiї та Океанiї. *Гiлея*. 2011. № 3. С. 12–21.
- 88.Курнишова Ю.В. Проблеми формування рeгiональної системи безпеки в Азiатсько–тихоокеанському рeгiонi. Стратегiчнi прiоритети. 2011. №4(21). С. 3–9.
- 89.Мосолова О.В. Основные принципы внешнеэкономической политики Австралии. Юго-Восточная Азия: Актуальные проблемы развития. № 21.М., 2013. С. 286-295.

ДОДАТКИ

Додаток А

**Візит президента Б. Обами до Канберри, 2011 р.
Спільна медіа-конференція Б. Обами та Дж. Гілард, будинок
парламенту [55]**

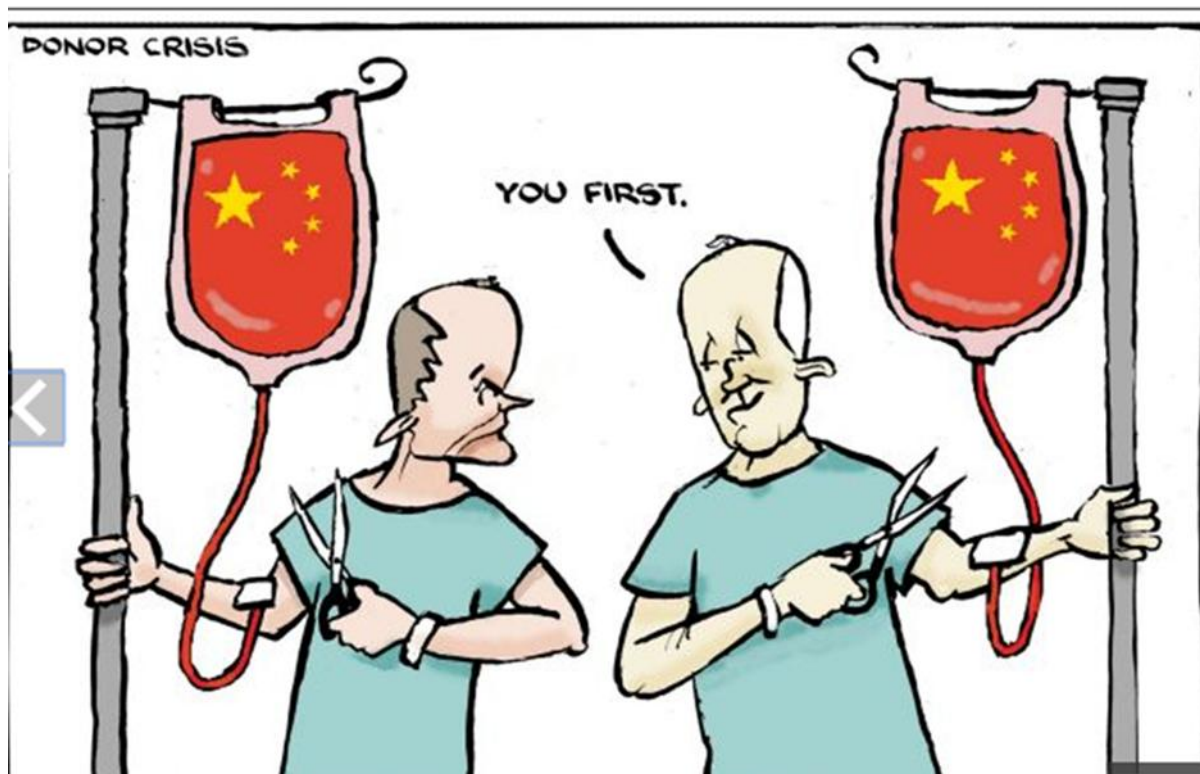

Розвідувальна станція «Пайн Геп» [54]

Карикатура Клаудіо Муноза з видання «The Economist» [7]

Карикатура Ендрю Дайсона з галереї ілюстрацій «Fairfax Media» [29]

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

БІЗНЕС-ПРОЕКТ

**додаток до дипломної роботи магістра на тему: Австралійсько-американське військове партнерство як елемент системи безпеки в АТР
(2011-2018 рр.)**

Виконала: студентка 2к.
магістр, групи 8.2918
спеціальності: міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії
Єфіменко Марія Сергіївна

Запоріжжя, 2019

«Організація переробки соняшника в Україні та його подальший експорт на австралійські ринки сільськогосподарської продукції»

Для складання даного бізнес-проекту були використані данні ТОВ «Соняшник» з метою створення нормативної бази для організації власного переробного виробництва, а саме виробництва соняшникової олії.

Керівник: Мовчан Василь Григорович

Адреса: Полтавська обл., Глобинський район, с.Великі Кринки, вул. Полтавська

Телефон: 35172

Суть проекту: організація підприємства з переробки соняшника для подальшого експорту продукції на австралійський ринок.

Фінансування проекту: власні кошти ТОВ «Соняшник» – 40%, кошти австралійських інвесторів – 60%.

Резюме

Підприємство ТОВ «Соняшник» спеціалізується на виробництві продукції рослинництва, має розвинену матеріально-технічну базу, власні складські приміщення, обладнання для очистки, сушки та підготовки для зберігання своєї продукції. Діяльність підприємства протягом останніх шести років характеризується стабільністю обсягів виробництва основної продукції, існуванням налагоджених схем збуту продукції, стійким фінансовим становищем, тому виникає можливість виходу на нові ринки збуту, зокрема ринки Австралії. Підприємство має в своєму розпорядженні 1500 га ріллі, 22 % яких щорічно засіваються соняшником.

Проект потребує залучення кредитних коштів, адже в умовах попиту на експорт продукції в Австралію, обсяги виробництва збільшаться, а отже підвищаться витрати на виробництво продукції.

План маркетингу

Площа ріллі підприємства, що зайнята посівами соняшнику щорічно складає близько 330 га. При середній урожайності соняшника 20 ц/га річний обсяг виробництва товарного соняшника складатиме 660 т. Саме цей обсяг виробництва соняшнику і є об'єктом технологічного процесу переробки його в соняшкову олію. Виходячи з характеристик представленого на ринку технологічного обладнання для виробництва та очищення соняшкової олії цей обсяг відповідає 250 т. очищеної рафінованої соняшкової олії, реалізація якої за ринковими цінами може принести підприємству виручку близько 2,5 млн. грн. при тому, що продаж врожаю соняшнику може принести лише 1,5 млн. грн. при не дуже великих витратах на переробку. До того ж при застосуванні високопродуктивного обладнання доречним є придбання сировини в інших постачальників, її переробка та продаж готової продукції, або надання іншим товаровиробникам послуг з переробки їх врожаю.

Виходячи з вказаного обсягу виробництва товарного соняшнику для переробки, продуктивність обладнання має становити 330 кг/годину при двозмінному режимі роботи (тривалість зміни 8 годин) та п'ятиденному робочому тижні. Отже доцільним є використання комплексу обладнання з наданого переліку, яке має продуктивність 350 кг/годину. Це дасть змогу залучати додаткову сировину або надавати додаткові послуги з переробки пропонованої сировини. При реалізації 518 т. олії та 812 т. шроту за середніми ринковими цінами підприємство матиме змогу отримувати 5 726 000 грн. доходу.

Основними споживачами соняшкової олії є роздрібні споживачі, оптові торгівельні посередники та підприємства, що використовують соняшкову олію, як сировинний компонент своїх технологічних процесів. При цьому специфіка продукції є досить якісною, що дозволяє австралійським експортерам збільшувати обсяги замовлень. До того ж, якість продукції з

кожним роком зростає за суб'єктивних та об'єктивних обставин, зокрема, конкурентного характеру.

Щодо вибору каналу розподілення продукції на ринку, використання комунікаційних заходів та методів просування продукції, то враховуючи обсяг реалізації та можливість забезпечення постійної якості олії протягом року доцільним є пошук постійних покупців, якими мають стати представники зазначених вище споживацьких груп, яких найбільше цікавить однорідність якості різних товарних партій. Отже каналом розподілу має стати прямий збут продукції постійним клієнтам з Австралії, а комунікаційні заходи мають забезпечити можливість вибору таких покупців з числа представників цільової споживацької аудиторії.

Виробничий план

Комплект обладнання, що використовується при реалізації проекту, а саме для виробництва та очищення є напівавтоматичним. Його продуктивність складає 350 кг/годину по сировині. Комплект обладнання включає 4 відділення, що в напівавтоматичному режимі обслуговують всі стадії технологічного процесу, а саме підготовку соняшнику до віджиму (лущення та доочищення), віджим та фільтрацію, гідратацію та вимороження, рафінацію та дезодорацію, а також лінію розливу. Вартість обраного комплекту обладнання з ПДВ складає 2 532 000 грн., вартість монтажних, пусконаладжувальних робіт та гарантійного обслуговування виробником протягом 1 року складає 10 % від ціни, тобто 253 200 грн. Обладнання потребує будівництва приміщення загальною площею 292 м², вартість якого складатиме 452 600 грн., отже капітальні витрати при реалізації проекту складатимуть 2 984 600 грн.

Витрати на відрядження в складі адміністративних витрат – 10 000 грн./рік. Таким чином, сума річних адміністративних витрат складатиме 244 204 грн. Розмір загальновиробничих витрат – 150 % фонду оплати праці виробничого персоналу, тобто річна сума цих витрат складатиме 218 052 грн. Витрати на пакування становитимуть 77 700 грн. виходячи з річного обсягу

переробки та вартості пакувальних матеріалів. Розмір інших витрат у розрахунку складає 1 % від вартості сировини, що переробляється, а саме 23 540 грн./рік. Сума витрат становить 3 894 954 грн.

Фінансовий план

Як показують розрахунки надходжень коштів в ході здійснення підприємством виробничо-комерційної діяльності та розрахунки поточних витрат доводять, що даний від діяльності відповідає цілям та задачам пошуку шляху диверсифікації бізнесу підприємства. А саме, він є ритмічним, прибутковим, таким, що не потребує суттєвих капітальних вкладень та максимально ефективно використовує наявні на підприємстві матеріальні ресурси.

Показники економічної ефективності за рік наступні: виручка від реалізації – 5 726 000 грн., витрати на виробництво – 3 894 954 грн., зобов'язання з ПДВ – 954 333 грн., кредит (інвестиції) з ПДВ – 735 533 грн., ПДВ до бюджету – 218 800 грн., балансовий прибуток – 1 612 245 грн., податок на прибуток – 403 061 грн., чистий прибуток – 1 209 183 грн.

Виходячи з того, що розмір капітальних вкладень в реалізацію проекту складає 2 984 600 грн., а сума річного прибутку — 1 209 183 грн., період окупності капітальних вкладень складе 2,5 років або 30 місяців.

AUSTRALIAN-US MILITARY PARTNERSHIP AS AN ELEMENT OF THE SECURITY SYSTEM IN THE APR (2011-2018)

Key words: Australian-US military partnership, security mechanisms, Asia-Pacific, external threats.

XXI century. is often described as the “Asian period” because the political and economic interests of the countries of the world are shifting precisely to the Asia-Pacific region. It is worth noting that the region is one of the most dynamic in terms of economic development. The vast majority of APR countries are in a state of significant economic growth. The region has also become a field in the US-China competition for world leadership. China's increasing political, political, and economic power and the United States' attempt to curb its regional leadership are creating new foci of tension that may later escalate into armed conflict. The sudden aggravation of international relations in the Asia-Pacific region may affect stability around the world.

The relevance of this topic is in the importance of Australian-American cooperation as one of the key elements of security in the Asia-Pacific region. The Australian Union plays a leading role in the development of the Asia-Pacific region and holds one of the leading positions. In recent years, Australia has become an active global actor, its strategic position has become very important. Australia is developing at a rapid pace and is competing with other countries even outside the APR.

The US is claiming the role of world leader and taking an active part in international and regional organizations, which only increases the country's weight in the political arena and in the Asia-Pacific region. On this basis, the Australian Union and the United States see a need for bilateral cooperation. Collaboration between Australia and the United States, as world leaders, can not only affect relations between the two countries, but also change the development of interstate partnerships

throughout the region, as well as in the world. The cooperation of these countries can be a guarantee of security in the APR, which will directly affect stability in the world stage. The US and Australia share strategic interests in the Asia-Pacific region and work closely together to advance their goals and objectives. Both countries can act as a deterrent to the PRC and North Korea, which are capable of destabilizing the situation in the region. We consider it appropriate to follow the evolution and direction of the US-Australian military partnership between the United States and Australia during the period 2011-2018.

The research object of our master's thesis is the regional security system of the Asia Pacific region.

The subject of this research work is the Australian-US military partnership in 2011-2018 as an element of the security system in the APR.

The aim of the research is to explore the role of the Australian-US military partnership in the Asia-Pacific region in 2011-2018.

For achieving the above set goals we are to investigate the following specific **research objectives**:

1. to analyze the state of scientific development and source base of the research;
2. to follow up on current regional security issues in the Asia-Pacific region;
3. to characterize the regional security architecture in the APR;
4. to consider regional challenges that threaten Australia's security;
5. to highlight the specificities of Australia-US military cooperation;
6. to outline the prospects for the development of Australian-US relations in the context of regional security.

The chronological frames of this study include the period from 2011-2018. The lower chronological boundary of the study is 2011, when President Barack Obama announced a "strategic renewal" of US foreign policy priorities in the Asia-Pacific region. The upper chronological limit is 2018 – is due to the fact that during this period the Australian Union and the United States celebrated "100 years of

partnership", it was during this campaign that the Memorandum of Understanding was signed as a continuation of further cooperation between the two countries.

The geographical boundaries of the research cover the territory of the Asia-Pacific region and the United States.

As for the **novelty of the work**, it lies in the fact that the problem was not the subject of separate research in national historiography; there is no comprehensive work on the Australian-US military partnership study as an element of security in the Asia-Pacific region from 2011-2018. For the first time, the author outlined the prospects for the development of Australian-US relations in the context of security in the APR.

The theoretical significance of the research consists in the basis of the large amount of material analyzed, it is possible to further refine the theoretical principles relating to Australian-US military relations as an element of the ATR security system.

The applied significance of the research is that the conclusions made during the study may be used in courses and training courses on Australian-American relations and security in the Asia Pacific. The findings of the study can be useful for both public and private organizations in our country involved in developing a military-political concept, as understanding the specifics of security relations in the Asia Pacific and experience in dealing with regional threats can help formation of effective security mechanisms in Ukraine.

Conclusions. Asia Pacific is one of the economic and geopolitical centers of gravity in the world. Although most states in the region declare the priority of diplomatic methods of negotiation, denying military intervention, tensions between the countries still exist and because of this, the issue of regional security remains relevant.

An analysis of the existing security problems in the Asia-Pacific region shows that there is a threat to destabilize the region and turn it into a potential threat to international security. The reason for this is the competition between the leading countries in the world for leading positions in the region and territorial disputes

between states that continue over a long period and remain unresolved. The problems of maritime piracy, terrorism and drug trafficking also have a direct impact on stability and security in the Asia-Pacific region. Therefore, building an effective ATR security architecture is an issue that needs to be addressed immediately.

The presence of several regional leaders within the APR makes it difficult to create a single mechanism for addressing urgent issues in the region. In the conditions of competition of the great powers for the primacy in the Asia-Pacific region, it is becoming increasingly difficult to create effective institutions. Countries such as the PRC, the US, and Japan are trying to take the lead in the organizations they are involved in. Therefore, there is a tendency to create several similar associations, but with the lobbying of American, Chinese or, respectively, Japanese interests. Therefore, it is only logical that there is a small minority of independent associations in the region, where cooperation would be built not only within the interests of a particular country-leader.

Leading APR states have traditionally been reluctant to cede part of their sovereignty to the benefit of supranational institutions. Therefore, the vast majority of regional organizations were weak and dependent on a consensus decision, making recommendations optional and establishing informal relationships between leaders. Dominant, which determines the situation in the region, is the purposeful policy of most states to carry out radical economic transformations, to create the most favorable conditions for themselves at national, regional and global levels.

The current problems in the Asia-Pacific region, which threaten the security of the region's stability, need effective solutions. Rivalries between the leading countries of the world for leadership in the region, territorial disputes between states, problems of maritime piracy, terrorism and drug trafficking require urgent settlement by the relevant institutions. There are security mechanisms in place within the Asia-Pacific region, generally aimed at integrating countries and deepening their security cooperation. Overall, their activities are important because they serve as a platform for dialogue between countries and deepen partnerships between regional leaders and

other countries in the region. Although the vast majority of existing mechanisms declare the need for security, they are dependent on a consensus decision and make recommendations that are not binding. This situation has a significant impact on their effectiveness, since pressing issues such as China's growing power, territorial disputes, and the nuclear threat to the DPRK remain relevant security threats in the Asia-Pacific region. However, the exacerbation of the problem of maritime piracy, terrorism and drug trafficking can be curbed by the cooperation of the countries of the region within the existing entities.

Competition from regional leaders is intensifying, and this is reflected in the activities of the APR organizations. In particular, there is a tendency to form associations in which only the interests of the leader state are lobbied. The role of the leading countries was assumed by the US and the PRC, but Japan and Australia are trying to approach them, forming organizations in which they occupy the role of the leading countries. While there is no effective NATO-like security mechanism in the Asia-Pacific region. In the face of competition and the struggle for regional leadership between the leading powers, it is virtually impossible to create a collective security system that would guarantee the organized actions of the APR states in response to potential threats.

The Australian Union claims leadership in Oceania and retains influence over stability in the sub-region. The country is partnering with a variety of agencies targeting counter-terrorism, piracy and drug trafficking within the Asia-Pacific region. However, when it comes to effectively addressing security and security issues in the APR, the Australian military's partnership with the US is still important. Mechanisms have been created between Canberra and Washington to help develop military co-operation. Australia's main value to the United States is that it provides the United States with military presence on its territory, which in turn increases their influence in the APR. Washington guarantees Canberra's protection and guarantees its security stability. However, it is only logical that, in such circumstances,

Australia's dependence on any changes to US security policy will increase, increasing its vulnerability to existing security threats in the Asia Pacific.

As the stable situation in the Asia-Pacific region directly affects the development of Australia, the country is committed to addressing the region's pressing security concerns. With D. Trump taking power in the United States and changing his security policy, Canberra can no longer rely on Washington as its primary guarantor of its security. In addition, Chinese expansion is gaining momentum and this, in turn, is encouraging the Australian Government to build an independent security policy. As a result, Australia's spending on the military is growing significantly, helping it to pursue a more independent Oceania security policy. But even in this subregion, Chinese influence is beginning to intensify, which significantly hinders Australia's plans to guarantee these countries' security. However, military cooperation with the United States is still required to address more serious security and security issues in the Asia-Pacific region.

In the face of competition between the US and the PRC, it is likely that the APR will be split into two blocks. In such circumstances, all countries will have to make choices and deepen cooperation with only one leading country in the APR. The choice of the Australian Government will depend on the guarantees provided by the US and the PRC. In particular, Canberra today is comfortable balancing between Washington and Beijing, but under bipolarity, the Australian government will no longer be able to navigate between the two countries.

In the event of a confrontation between the US and the PRC, the division of the APR into two blocks is expected, and this is the worst case scenario in which the security situation of the region will be undermined. In terms of security, the Australian establishment is inclined to cooperate with the United States, however, with the coming to power of Trump and a change in his security policy, Australia can no longer fully rely on the United States as a security guarantor. In this case, the Australian commitment will lean towards the PRC.

If Australia accepts China in a likely confrontation between the PRC and the US, the prosperity of Australia-China economic cooperation is guaranteed, but the security stability of both the AU and the APR is questioned. The most optimal scenario for both Australia and the development of the Asia-Pacific region is to reduce tensions in relations and close cooperation between the US and the PRC. Under these conditions, it is expected that additional mechanisms will be created that will be targeted at integration between the US and the PRC, to which other APR countries, including Australia, will be involved.

The DPRK nuclear program is one of the most important issues of stability in the APR. North Korea's nuclear program is capable of destabilizing the situation in the APR and causing a military conflict on the Korean Peninsula or a nuclear arms race in the region. North Korea adheres to the position of nuclear weapons as a guarantee of maintaining the regime existing in the country, since the guarantees provided by the US government are not reliable. Although the DPRK holds that nuclear weapons are guaranteed to counteract potential outside interference, there is no guarantee that nuclear weapons will not be used by Pyongyang for offensive purposes. The North Korean nuclear issue has a rather significant impact on security in the APR. It is likely that the existence of the DPRK nuclear program could provoke an armed conflict between the US and North Korea. The threat of nuclear proliferation can also be exacerbated in the event of active nuclear program development.

The only viable solution to the North Korean nuclear problem is a compromise agreement whereby North Korea could retain some nuclear charges but would agree to freeze the nuclear program and possibly eliminate some of the equipment that plays a key role in the program. Unfortunately, such a compromise is not currently ready to be accepted in Washington, and without active involvement, hopes remain that a combination of economic pressure, military threats and promises of financial and other assistance could force North Korea to abandon nuclear weapons. Such

expectations are rather naive, but they certainly influence the attitude towards the North Korean problem in Washington.

It is necessary to gradually translate the interaction of the key countries of the Asia-Pacific region into a non-confrontational channel, in other words, to develop inter-Korean dialogue and cooperation, as well as to create a multilateral regional security structure in the Asia-Pacific region. The role of assistant and stabilizer in this process may well play Australia.

ASOCIACIÓN MILITAR AUSTRALIANO-ESTADOS UNIDOS COMO ELEMENTO DEL SISTEMA DE SEGURIDAD EN EL APR (2011-2018)

Palabras claves: Asociación militar australiano-estadounidense, mecanismos de seguridad, Asia-Pacífico, amenazas externas.

El siglo XXI a menudo se conoce como el "período asiático", ya que los intereses políticos y económicos de los países del mundo se trasladan precisamente a la región de Asia y el Pacífico. Vale la pena señalar que la región es una de las más dinámicas en términos de desarrollo económico. La gran mayoría de los países de APR se encuentran en un estado de crecimiento económico significativo. La región también se convirtió en un campo en la competencia entre Estados Unidos y China por el liderazgo mundial. El creciente poder político y económico de China y el intento de Estados Unidos de frenar su liderazgo regional están creando nuevos focos de tensión que luego pueden intensificarse en un conflicto armado. El agravamiento repentino de las relaciones internacionales en la región de Asia y el Pacífico puede afectar la estabilidad en todo el mundo.

La importancia y lo actual de este tema es que podemos observar la cooperación australiano-estadounidense como uno de los elementos clave de seguridad en la región de Asia y el Pacífico. La Unión Australiana desempeña un papel de liderazgo en el desarrollo de la región de Asia y el Pacífico y ocupa una de las principales posiciones. En los últimos años, Australia se ha convertido en un actor global activo, su posición estratégica se ha vuelto muy importante. Australia se está desarrollando a un ritmo rápido y está compitiendo con otros países incluso fuera de la APR.

Estados Unidos reclama el papel de líder mundial y participa activamente en organizaciones internacionales y regionales, lo que solo aumenta el peso del país en el ámbito político y en la región de Asia y el Pacífico. Sobre esta base, la Unión Australiana y los Estados Unidos ven la necesidad de una cooperación bilateral. La

colaboración entre Australia y los Estados Unidos, como líderes mundiales, no solo puede afectar las relaciones entre los dos países, sino también cambiar el desarrollo de asociaciones interestatales en toda la región, así como en el mundo. La cooperación de estos países puede ser una garantía de seguridad en la APR, lo que afectará directamente la estabilidad en el escenario mundial. Estados Unidos y Australia comparten intereses estratégicos en la región de Asia y el Pacífico y trabajan en estrecha colaboración para avanzar en sus metas y objetivos. Ambos países pueden actuar como un elemento disuasorio para la RPC y Corea del Norte, que son capaces de desestabilizar la situación en la región. Consideramos apropiado seguir la evolución y dirección de la asociación militar entre Estados Unidos y Australia durante el período 2011-2018.

El objeto de estudio es el sistema de seguridad regional de la región Asia-Pacífico.

El sujeto de este estudio es la asociación militar australiano-estadounidense en 2011-2018 como un elemento del sistema de seguridad en la APR.

El objetivo de este estudio es el análisis el papel de la asociación militar australiano-estadounidense en la región Asia-Pacífico en 2011-2018.

Para lograr el objetivo anterior, nos hemos fijado en las tareas siguientes específicas de investigación:

1. analizar el estado del desarrollo científico y la base de la investigación;
2. seguimiento de los problemas actuales de seguridad regional en la región de Asia y el Pacífico;
3. caracterizar la arquitectura de seguridad regional en el APR;
4. considerar los desafíos regionales que amenazan la seguridad de Australia;
5. destacar las especificidades de la cooperación militar Australia-Estados Unidos;
6. esbozar las perspectivas para el desarrollo de las relaciones entre Australia y Estados Unidos en el contexto de la seguridad regional.

Los alcances cronológicos de este estudio cubren los años de 2011 hasta 2018. El límite cronológico inferior del estudio es 2011, cuando el presidente Barack Obama anunció una "renovación estratégica" de las prioridades de política exterior de Estados Unidos en la región de Asia y el Pacífico. El límite cronológico superior, 2018, se debe al hecho de que durante este período la Unión Australiana y los Estados Unidos celebraron "100 años de asociación", fue durante esta campaña que se firmó el Memorando de Entendimiento como una continuación de una mayor cooperación entre los dos países.

Los marcos geográficos de este trabajo incluyen el territorio de la región Asia-Pacífico y los Estados Unidos.

Así, **la novedad científica** proviene del hecho de que el problema no fue objeto de un estudio separado en historiografía nacional; No hay estudios exhaustivos sobre el estudio de la asociación militar entre Australia y Estados Unidos como elemento de seguridad en la región de Asia y el Pacífico entre 2011 y 2018.

Conclusiones. Asia Pacífico es uno de los centros de gravedad económicos y geopolíticos del mundo. Si bien la mayoría de los estados de la región declara la prioridad de los métodos diplomáticos de negociación, al negar la intervención militar, aún existen tensiones entre los países y, debido a esto, el tema de la seguridad regional sigue siendo relevante.

Un análisis de los problemas de seguridad existentes en la región de Asia y el Pacífico muestra que existe una amenaza para desestabilizar la región y convertirla en una amenaza potencial para la seguridad internacional. La razón de esto es la competencia entre los principales países del mundo por posiciones de liderazgo en la región y las disputas territoriales entre estados que continúan durante un largo período y permanecen sin resolver. Los problemas de la piratería marítima, el terrorismo y el tráfico de drogas también tienen un impacto directo en la estabilidad y la seguridad en la región de Asia y el Pacífico. Por lo tanto, construir una arquitectura de seguridad ATR efectiva es un problema que debe abordarse de inmediato.

Los principales países de la APR han sido tradicionalmente reacios a ceder parte de su soberanía en favor de las instituciones supranacionales. Por lo tanto, la gran mayoría de las organizaciones regionales demostraron ser débiles y dependientes de una decisión consensuada, haciendo recomendaciones opcionales y estableciendo relaciones informales entre los líderes.

Los problemas actuales en la región de Asia y el Pacífico, que amenazan la seguridad de la estabilidad de la región, necesitan soluciones efectivas. Las rivalidades entre los principales países del mundo por el liderazgo en la región, las disputas territoriales entre los estados, los problemas de piratería marítima, el terrorismo y el tráfico de drogas requieren un arreglo urgente por parte de las instituciones pertinentes. Existen mecanismos de seguridad en la región de Asia y el Pacífico, generalmente destinados a integrar a los países y profundizar su cooperación en seguridad. En general, sus actividades son importantes porque sirven como plataforma para el diálogo entre países y profundizan las asociaciones entre los líderes regionales y otros países de la región. Aunque la gran mayoría de los mecanismos existentes declaran la necesidad de seguridad, dependen de una decisión consensuada y hacen recomendaciones que no son vinculantes.

La Unión Australiana reivindica el liderazgo en Oceanía y conserva la influencia sobre la estabilidad en la subregión. El país se está asociando con una variedad de agencias dirigidas contra el terrorismo, la piratería y el tráfico de drogas dentro de la región de Asia y el Pacífico. Sin embargo, cuando se trata de abordar eficazmente las preocupaciones de seguridad en la APR, la asociación militar de la Unión Australiana con los Estados Unidos sigue siendo importante. Se han creado mecanismos entre Canberra y Washington para ayudar a desarrollar la cooperación militar. El principal valor de Australia para los Estados Unidos es que proporciona presencia militar de los Estados Unidos en su territorio, lo que a su vez aumenta su influencia en la APR. Washington garantiza la protección de Canberra y garantiza su estabilidad de seguridad.

Ante la competencia entre los EE. UU. Y la RPC, es probable que el APR se divida en dos bloques. En tales circunstancias, todos los países tendrán que tomar decisiones y profundizar la cooperación con un solo país líder en la APR. La elección del gobierno australiano dependerá de las garantías proporcionadas por los EE. UU. Y la RPC. En particular, Canberra hoy se siente cómoda equilibrando entre Washington y Beijing, pero bajo la bipolaridad, el gobierno australiano ya no podrá navegar entre los dos países.

En el caso de una confrontación entre los EE. UU. Y la RPC, se espera la división de la APR en dos bloques, y este es el peor de los casos en que la situación de seguridad de la región se verá afectada. En términos de seguridad, el establecimiento australiano se inclina a cooperar con los Estados Unidos, sin embargo, con la llegada al poder de Trump y un cambio en su política de seguridad, Australia ya no puede confiar plenamente en los Estados Unidos como garante de la seguridad. En este caso, el compromiso australiano se inclinará hacia la RPC.

Si Australia se une al lado chino en una probable confrontación entre la RPC y los EE. UU., La prosperidad de la cooperación económica entre Australia y China está garantizada, pero se cuestiona la estabilidad de seguridad de la UA y la APR. El escenario más óptimo tanto para Australia como para la región de Asia y el Pacífico es reducir las tensiones y cerrar la cooperación entre Estados Unidos y China. En estas condiciones, se espera que se creen mecanismos adicionales que se dirijan a la integración entre los EE. UU. Y la RPC, en la que participarán otros países de la APR, incluida Australia.

El programa nuclear de la RPDC es uno de los temas más importantes de estabilidad en la APR. El programa nuclear de Corea del Norte es capaz de desestabilizar la situación en la APR y causar un conflicto militar en la península de Corea o una carrera de armamentos nucleares en la región. Corea del Norte se adhiere a la posición de las armas nucleares como garantía de mantener el régimen existente en el país, ya que las garantías proporcionadas por el gobierno de los Estados Unidos no son confiables. Es probable que la existencia del programa nuclear de la RPDC

pueda provocar un conflicto armado entre Estados Unidos y Corea del Norte. La amenaza de la proliferación nuclear también puede exacerbarse en caso de desarrollo activo del programa nuclear.

La única solución viable para el problema nuclear de Corea del Norte es un acuerdo de compromiso por el cual Corea del Norte podría retener algunas cargas nucleares, pero estaría de acuerdo en congelar el programa nuclear y posiblemente eliminar algunos de los equipos que juegan un papel clave en el programa. Desafortunadamente, tal compromiso no está actualmente listo para ser aceptado en Washington, y sin una participación activa, persiste la esperanza de que una combinación de presión económica, amenazas militares y promesas de asistencia financiera y de otro tipo podrían obligar a Corea del Norte a abandonar las armas nucleares. Tales expectativas son bastante ingenuas, pero ciertamente influyen en la actitud hacia el problema de Corea del Norte en Washington.

Es necesario traducir gradualmente la interacción de los países clave de la región de Asia y el Pacífico en un canal sin confrontaciones, en otras palabras, para desarrollar el diálogo y la cooperación intercoreana, así como para crear una estructura de seguridad regional multilateral en la región de Asia y el Pacífico. El papel de asistente y estabilizador en este proceso lo debe jugar Australia.

Verificado

por

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Єфіменко Марія Сергіївна, студентка 2 курсу магістратури, денної форми навчання, історичного факультету, напряму підготовки 291 міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, адреса електронної пошти maryviorelovna@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему **Австралійсько-американське військове партнерство як елемент системи безпеки в АТР (2011-2018 рр.)**» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) _____

Дата _____ Підпис _____ ПІБ(науковий керівник)_____